

N:o 2.

Gunnar Hjelt,
Asianajokonttori,

Rahannosto- ja krediittitiedonantotoimisto, Unioninkatu 32, Helsingissä. Konttori avoinna kl. 9—1 $\frac{1}{2}$ 4.

Piirteitä
ja kertomuksia
Eläinten elämästä

koonnut

Josephine Wärenius

hallinnon puheenjoht. Ruotsin vl. nais-
yhdistyksessä eläinhuolusta warten.

Ensimmäinen kokaelma.

Suomentanut

A. G. Candolin.

Ostajien
"Suomen eläinhuolun ja eläinhuolun"
kustantama. Waasa.

Hinta 50 pnia.
100 kpl. 25 markkaa.

Käytä aina

Alex. F. Lindbergin

Vakuuskirjekuoria,

jotka tarjoavat useita etuja. Saadaan kaikilta
hyvinajitelluilta kirjakauppiailta y. m.

Mäntän Paperitehdas

valmistaa

käsin tehtyjä ensi- ja toislajisia pusseja
rautapaperista,

Kirjeenkuoria

sekä

Kääre-, Pullo-, Paine-, Toaletti-
ja Afissipaperia.

Hintaluetteloja ynnä näytteitä pyynnöstä ilmaiseksi ja postivapaasti.

Luonnonruskeaa paperia myydään Suomessa ja Venäjällä ainoastaan Suomen Paperiyhdistyksen kautta Helsingissä.

Osoite

S. A. Serlachius

Vilppula & Mänttä.

Henkivakuutusyhtiö

„The Mutual Life.“

Perustettu vuonna 1843.

Vararahasto: noin Smk 1,400,000,000.

„The Mutual Life“ ei ole mikään osakeyhtiö, jonka tähden **koko** voitto jaetaan vakuutettujen kesken.

Naisia sekä ensiluokkaisten laivain päällikköjä vastaan otetaan vakuutusmaksua korottamatta.

„The Mutual Life“ antaa kaikellaisia henki-, pääoma- ja lasten vakuutuksia **uusien, ja tämän vuoden tammikuun 1 p:nä annettujen vakuutuskirjain** mukaan, jotka sisältävät niin edullisia vakuutusehtoja, kuin henkivakuutusyhtiön yleensä on mahdollista tarjota. Muun muassa myönnetään edullisia lainoja ainoastaan 5 % korkoa vastaan.

Yhtiö on 56-vuotisen vaikutuksensa ajalla saavuttanut niin verrattomia tuloksia ja jakanut niin suuria voittoja, että kukaan älköön hakeko vakuutusta, ennenkuin hän on hankkinut tiedon niistä eduista, joita „The Mutual Life“ tarjoaa.

Pääasioimisto Suomessa.

Alex. F. Lindberg.

Aleksanderinkatu 48, Helsingissä.

==== Ehdottomasti vankimmat

==== ja etenkin suosittu

Frister & Rossmannin

ja

Amerikkalaiset „Standard”

ompelukoneet myydään 5 vuoden vakuudella
huokeimmalla. Asiamiehiä otetaan.

Chr. Jakobsen & Pojat,

Fabianinkatu 4, Kasarmintorin varrella.

Helsingissä.

Aino Lindeman, Waasassa.

Myypi:

1:ma Lannoitusaineita,

niinkuin Kainiittia, Luujauhoja, Tuomaskuonaa y. m.

1:ma Siemeniä,

niinkuin Timoteita, Alopekurusta, Puna-, Alsi- ja Valkoapilaa, Vikkeriä, Herneitä y. m.

Aino Lindeman, Waasassa.

Adolf Peterssonin Kalustokauppa.

Kone- ja kalustoliike

Helsingissä, Mikonkatu 5.

Suomen etevimpien konepajain ainoa jälleennyttä sekä usein suurten ulkomaisten tehtaitten pääasiamies.

Asettaa suurimmalla asianymmärryksellä ja monivuotisella suurella käytöllisellä kokemuksella

täydellisiä laitoksia,

niinkuin sahalaitoksia, myllylaitoksia, meijerilaitoksia, höyryllä käypiä puusepän ja höyläysverstaaita ja kaikkia muita konelaitoksia kuin myöskin vesijohtoja y. m., y. m.

Suurin varasto:

Suomen puimakoneita ja hevoskierroksia, viljanpuhdistajia, silppu- ja juurikasvien leikkuukoneita, viljanmusertajia, apilanhankureita, niittokoneita, hevosharavia, kylvökoneita; auroja, äkeitä, multapohtimia; viikatteita, taikkoja, heinätaikkoja, lapioita ja amerikkalaisia kirveitä; meijeriastioita, voin- ja juustonväriä, meijerilaseja; hihnoja, sahanteriä, merkelilaattoja, ruiskuja, kaikellaisia pumppuja, putkia ja putkenosia, kraanoja ja venttiilejä, manomeettereita ja kaikkia muita höyrypannutarpeita, väkipyöriä, vipuja, vinttureita ja väkivipuja, kierrekaluja, vaakoja ja punnuksia, aitausverkkoa ja aitauslankaa, jääkaappeja, mankeleita ja väännekoneita, öljyjä y. m.

Tilauksesta toimitetaan:

Suurempia Suomen höyrykoneita ja höyrykattiloita, vesiturpiineja, tervauuneja, myllyjä y. m. Clayton & Shuttleworthin Lincolnissa maailmankuuluja lokomoibileja ja höyrypuimakoneita.

Grayn amerikkalaisia hevoskierrospuimakoneita

y. m., y. m. kaikkia huokeimpiin hintoihin.

Uusi kuvallinen luettelo lähetetään pyynnöstä ilmaiseksi ja postivapaasti.

Toimellisia asiamiehiä otetaan korkeinta proviisionia vastaan maan kaikille seuduille.

Tapaturmavakuutus-Osakeyhtiö

Kullervo

— Helsingissä. —

Vuosimaksu 1,000 mk:n vakuutuksesta.

LUOKKA:	Kuoleman ja invaliditeettitapauksista sekä ohimenevistä vahingoista ilman lääkärinpalkkiota.	Invalidiuteettitapauksista ja ohimenevistä vahingoista ilman lääkärinpalkkiota.	Kuoleman- ja invaliditeettitapauksista.	Kuoleman- tai invaliditeettitapauksista.
I. Kauppiaat ja virkamiehet y. m.	2: —	1: 38	1: 88	1: 25
II. Tehtailijat y. m.	2: 50	1: 75	2: 25	1: 50
III. Maanviljelijät y. m.	3: —	2: 13	2: 63	1: 75
IV. Rakennusmestarit y. m.	3: 50	2: 50	3: —	2: —
V. Työnjohtajat tehtaissa y. m.	4: 50	3: 24	3: 75	2: 50

Jos lääkäriä ei asu paikkakunnalla, on vak.maksu vähintään sama kuin maanviljelijöiltä.

Jos vakuutuksenottaja suorittaa vakuutusmaksun 4 vuodelta kerrallaan, saapi hän 5:neltä vuodelta vakuutusmaksun ilmaiseksi (20 %:n vähennys).

Piirteitä ja kertomuksia
Eläinten elämästä

koonnut

Josephine Wärenius

hallinnon puheenjoht. Ruotsin nl. naisyhdistyksessä
eläinhuolusta warten.

Ensimmäinen kokoelma.

Suomentanut

M. G. Candolin.

Osakertyön
„Suomen eläinhuolun ja eläinhoidon“ kustantama.
Wasa.

Sinta 50 p:ää.
100 kpl. 25 markkaa.

Eläinten eläimistöä

Nikolainkaupunki,
Wasa Nyheterin kirjapaino,
1899.

100-101. 25 markkaa

Nämät Rouva Josephine Wahreniuksen esittämät piirteet ja kertomukset eläinten elämästä sisältävät joukon huvittavia ja walaisewia kertomuksia, joilla on eetillistä eli siiveellistä arwoa ja voivat jalostuttawasti waiuttaa lapsen mielen, ja kun ne sen lisäksi voivat antaa lapsille parempaa käsitystä ihmisen welvollisuudesta eläimiä kohtaan samalla kuin ne tarjoowat silmäyksen niitten sieluelämään ja kehoittawat lempeämmin niitä kohtelemaan, niin saan täten pyynnöstä suosittaa tätä teosta hyödylliseksi ja huvittawaksi lufukirjaksi kansakouluisjamme sekä myöskin kaisille niille, joita tämä wiehättää.

Upsala 19 p. Marrask. 1894.

B. Lilljeborg,
ent. Eläintieteen Profesori.

Esipuhe.

Ruotsin yleisen eläinsuojelusta warten perustetun naisyhdistyksen hallinto on arvellut, että firjan julkaiseminen, joka sisältäisi piirteitä ja kertomuksia eläinten elämästä, ollen samalla opettavaisia, helppotajuisia ja huwittawia, woisi olla hyödyksi kaswawan sukupolwen opetuksessa.

Hallinto on hywin tiennyt, että tällaisia kertomuksia ennen löytyy julkaistuna, osaksi eläintieteellisissä ja muissa teoksissa, osaksi myöskin monissa ruotsin- ja muunkielisissä aikakauskirjoissa ja sanomalehdissä, mutta niin laajalti kuin nämät lienevätkin lewinneet, niin ne ainaakaan eivät ole olleet useimpain Ruotsin kansakoulunopettajain saatavissa. Hallinto on siitä syystä arvellut, että teos, jossa sellaisia piirteitä ja kertomuksia löytyisi koottuina, olisi tähän kuuluwain ainetten opetuksessa oppaana terwettullut ei ainoastaan koululle waan myöskin kodille.

Uotta saataisiin helpompi yleisilmäys teoksesta ovat kertomukset kohdistetut erityisiin jokaisessa wihossa aakkosjärjestykseen asetettuihin ominaisuusfanoihin eli ainenimiin, joidenka alla eri eläinlait löytyvät myöskin aakkosjärjestyksessä, jonka ohessa julkaietaan sisällysluelleloja sekä ainenimistä että eläinlajeista.

Samassa kertomuksessa esiintyy tietysti useita ominaisuuksia, joka seikka on waiwuttanut monia waiwauksia kertomuksien jaossa erilaisten ainenimien alle. Niin paljon kuin mahdollista kohdistetaan kumminkin jokainen kertomus sen ominaisuuden alle, joka kertomuksessa on ensin esiintynyt. Muutamii kertomuksiin liitettyt mietteet ja opetukset eläinten esimerkeistä ovat etupäässä aiwotut ohjeeksi kertomuksien sowitzuksessa, mutta sen lisäksi wielä, että niitä enemmän kehittyneet lapset ymmärtäisivät ja olisivat heille hyödyksi.

Kertomukset ovat otetut osaksi eläintieteellisistä ja muista teoksista, osaksi aikauskirjoista ja sanomalehdistä. Tässä suhteessa hallinto on erityisesti kiitollisuuden welaassa norjalaiselle eläintieteilijälle, kandidaatti Cinar Nas'ille, joka hywäntahwisesti on antanut ottaa otteita teoksestaan: „Sjæleliw og Intelligens hos Dyr“ tähän teokseen, sekä myöskin ent. kansa-

koulujentarkastajalle C. J. Meijerberg'ille, joka on suosiollisesti hallinnon käytettäväksi antanut suuren joukon kokoamiansa kertomuksia ja piirteitä eläinten elämästä.

Lähteet, joista kertomukset ovat otetut, ovat osaksi ilmaistut. Kaikkiassa niitten ilmoittaminen olisi ottanut liiaksi tilaa.

Se huono kohtelu, joka usein tulee eläinten osaksi, johtuu usein nähtävästi ainoastaan ajattelemattomuudesta, välinpitämättömydestä ja taitamattomuudesta, kun ei huomata eläimillä olevan kykyä ajattelemiseen, tuntemiseen ja kärtymiseen, eli toisin sanoen, että niillä on sieluelämä, vaikka tosin alempi kuin ihmisellä sekä sidottu ja rajoitettu etenkin sen kautta, että niillä ei ole kykyä ihmiselle tajuttavan kielen kautta ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan.

Jos ihmisellä yleensä olisi syvämpi tieto eläinten sielun-ominaisuuksista, niin se varmaankin johdattaisi ajattelemiseen ja ennakoluulottomasti ja hywäntahtoisesti kohtelemaan eläimiä.

Taloudelliseltakin kannalta katsottuna se varmaankin olisi ihmiselle hyödyksi, jos hän enemmän kuin tähän asti tuntisi eläinten sieluelämää. Senkautta hän nimittäin oppisi ymmärtämään, että ystävällisyys ja hyvyys eläinten kasvatuf-

jesja — sillä eläimet tarvitsevat kasvatusta yhtähyvin kuin ihmisetkin — tuottaa paljon parempia tuloksia kuin kovuus ja raakuus. Eläin, jota kohdellaan hyvin ja hymmärtäväisesti, palvelee nimittäin isäntäänsä paljon paremmin, halukkaammin ja kauvemmin, kuin eläin, jota päinvastaisella tavalla kohdellaan. Tässä niin- kuin kaikissa muissakin tapauksissa oikein menetely maksaa waiwansa, ja sitäpaitfi sillä on ihmiseen itseän jalostuttawa vaikutus, samoin kuin vastakohta vaikuttaa turmiollisesti.

Siinä hartaassa toiwomuksessa, että esillä olewa teos tulisi hyödyksi ja siunaukseksi sekä ihmisille että eläimille, lähetetään tämä ensimmäinen kokoelma. Aineksia löytyy jo teoksen jatkamiseksi, ja yhdistyksen tarkoitus on julkaista se kokonaisuudessaan siinä määrin kuin aineksia ennätetään järjestää ja saadaan tarvittawat warat painokustannuksien suorittamiseksi.

Tukholma marraskuussa 1894. Yllämainitun yhdistyksen hallinnon puolesta

Josephine Warenius,

synt. Forselius.

Puheenjohtaja.

Ensimmäinen luku.

Johdanto.

Eläimet, viisas kuningas Salomo sanoo, voivat esimerkkinsä kautta opettaa ihmisiä, kuinka heidän tulee täyttää velvollisuutensa. Sentähden on lapsille sängen hyödyllistä oleskella eläinten parissa sekä opiskella niiden tapoja ja taitumuksia, mutta on luonnollista, että he silloin ovat vanhempain ihmisten valvonnan alla, jotka pitävät siitä huolta, etteivät lapset saa härsyttää ja rääkätä eläimiä, sillä muuten voi helposti tapahtua, että eläimet puolestaan käyttävät niitä keinoja, jotka niille ovat tarjolla, nimittäin hampaita ja kynsiä wabingoittaakseen lapsia. Jos niin tapahtuu, niin lapsille pitää huomauttaa, että eläimet tekewät sen ainoastaan itsensä puolustukseksi ja että lapsi siis itse on syypää saamiinsa naarmuihin, vielä lisäksi että eläimellä samoin kuin ihmiselläkin on tunne, joten sitä tulee hyvyydellä kohdella.

Wielä tulee lapsille huomauttaa eläinten hyviä ominaisuuksia, niinkuin esim. niitten ahkeruutta, uskollisuutta ja hartautta sekä niitten ihmisille tekemää hyötyä, ja että ne eivät ainoastaan suuressa määrässä auta häntä waatetuksessa ja ruu'assa waan myöskin ottawat osaa hänen töihinsä kantaen wieläpä raskaimman kuorman, sekä että ihminen ilman näitä tuskin woisi elää maan päällä, joten se on suurinta wäärhyttä ja kiittämättömyyttä, kun ihminen, niinkuin walitettawasti kyllä usein tapahtuu, rääkkää eläimiä, waikka hänen sitawastoin tulisi, kuten sekä welvollisuus että wiisaus waatii, hoitaa ja säästää niitä.

Lapset oppiwat mainitulla tawalla jo aikaisin rakastamaan ja säälimään eläimiä sekä tietämään, että niitä on hywyhdellä kohdeltawa. Tämän kautta lapset itsekin jalostuwat, jowastoin se päinwastaisessa tapauksessa, kun rankaisematta saawat rääkätä eläimiä ja wieläpä opetuksen ja esimerkin kautta saawat siitä huwitusta, tulewat kowasyhämiisiksi ja pahoiksi ihmisiäkin kohtaen.

Seuraawat pienet kertomukset eläimistä ja piirteet niitten elämästä owat kirjoitetut sinä tarkoituksessa, että ne, jos mahdollista, olisiwat

hyödyksi ja huiviksi ei ainoastaan lapsille, vaan myöskin olisivat jossakin määrin hyödyksi ja johdatukseksi niille, joilla on lastenkasvatuksen vastuumalainen tehtävä.

Toinen luku.

Ahkeruus, työnteko.

Yllämainitut hyweet ovat yhtä välttämättömiä yhteiskunnan menestykselle, kuin sen jokaisen yksilön onnellalle, terweydelle ja viihtymykselle. Rikaskin on onneton, joslel hän ole hyödyllisen työn puuhassa. Ainoastaan työhalu elähyttää sekä sielun että ruumiin woimia ja antaa kummallekin oikean jäntewyhyden, jota wastoin laiskuus ja toimettomuus waikuttawat haluttomuutta ja ikäwää. Työnteko on wälttämätön tiedon ja taidon saawuttamiseksi. Sentähden ei woi nuoria milloinkaan liiaaksi huomauttaa käyttämään aikaansa oikeen, kun juuri nuoret ovat enemmän taipuwaisia kuin wanhat tuhlaamaan tätä, kallleinta lahjaa, jota ei woi millään hinnalla ostaa takaisin.

Sekä ihmiset että eläimet ovat syntyneet

työtä tekemään, ja me aiomme tässä muutamilla esimerkeillä osoittaa, kuinka eläimet tässä suhteessa täyttävät luojansa tarkoitukset.

Mehiläiset.

Beisiinsä suljettuina mehiläiset ahferoiivat welvollisuuksiensa täyttämistä. Jo päivän sarastaessa ne alkavat työnsä ja jatkavat sitä siksi, kunnes yö joutuu. Sen mehiläisen, joka ei tahdo tehdä työtä, toiset siihen pakottavat tahti ajavat pois. Työnteko on henki ja elämä mehiläisten pienissä yhteiskunnissa. Sen kautta on kaikki siellä asianmukaisessa järjestyksessä.

Ei voi ihailematta silmillään seurata mehiläisparwia, jotka hajaantuvat kentille ja palaavat sieltä jälytettynä kuffain mehulla, josta walmistawat wahaa ja hunajaa.

Kerrotaan, että kuuluisa Herjant, profesjori Parisin yliopistossa, eräänä päivänä kannatutti lasisen mehiläispesän oppisaliinsa, ja että hän mehiläiset edessään, jotka taukoamatta walmistivat hunajaa ja wahaa, kääntyi oppilaittensa puoleen ja kehotti heitä olemaan yhtä ahferia kuin mehiläiset, joiden uutteruus ansaitsee ihastusta ja suurinta kiitosta. Warjin hyödyllistä onkin heidän waiwansa ja erittäin monilukuisia

tähtyy niitten olla, kun ajattelee sitä suunnatonta wahan paljoutta, jota käytetään useimmissa maailman osissa.

Majawat.

Suurta ahkeruutta osoittawat majawat rakentessaan pesiään, joita saattaisi luulla ihmisten rakentamiksi. Usein kesä- ja heinäkuussa mutta viimeistään elokuussa majawat kokoontuvat eri suunnilta yhteen, toisinaan on niitä useita satoja. Kokouspaikka on aina jylhä seutu, jossa ne toiwovat saawansa olla ihmisten häiritsemättä, ja jossa löytyy kylliksi ruokaa ja wettä. Jos wesi aina on yhtä korkealla, niin ne rakentawat pieniä huoneita rannalle, mutta jos se on juoksewaa sekä nousewaa ja laskewaa, niin ne rakentawat sulun estääkseen weden tulwimista. Hampailaan ne nimittäin nakertawat poikki melkoisen paksuja puita ja kuljettawat ne suurempine osineen weteen. Täällä muutamat niistä pitäwät tukkia hampaila ja jaloilla waakasuo- raan wedessä, samalla kuin niitten towerit aset- tawat tukin päätä tätä tarkoitusta warten poh- jaan tehtyyn kuoppaan. Nämät paalut sidotaan sitten osilla yhteen, ja wälipaikat täytetään sawella ja liejulla. Sulku on usein pohjasta

laajuudeltaan 3 ja 4 metriä, mutta se kapenee vähitellen ylöspäin, niin että sen ylin osa ei ole $\frac{1}{2}$ metriä laajempi.

Sen jälkeen majawat rakentavat asuntonsa, jotka tavallisesti tehdään paaluista lähelle sulkoa. Ne ovat joko pyöreitä tahti soikeita kuperakattoisia ja useinmiten kahdenkerroksisia. Toinen on vedenpinnan alla toinen päällä. Mlemmässä on majavain makuupaikka, koska ne aina rakastavat kiviä vuodetta. Toisinaan ne tyytyvät asuntoihin, joita kaittavat maahan, syviin luoliin. Asunnossa on kaksi, toisinaan kolme sisäänkäyntiä. Yhdestä wiedään sisälle puut, juuret ja oksat, joita majawat talvella käyttävät ruuakseen, toisista käydään sisälle ja ulos.

Linnut.

Kuka ei tunne lintujen työntekoa ja ahkeruutta. Ne eivät ole milloinkaan toimettomia. Namusta aikaisin illaksi myöhään ne ovat alituisessa puuhassa, etenkin kevällä, kun ne rakentavat pesiänsä, jotka vaihtelevat yksinkertaisimmasta mitä taiteellisimpaan saakka. Sittenmin, kun pesä on valmis ja naaras on lopettanut munimisen, niin se tosin hautomisajan makaa, mutta silloin koiras on sitä ahkerampi, sillä sen

täytyy ei ainoastaan hankkia ruokaa itselleen ja puolisolleen vaan myöskin koettaa laulullaan juloštuttaa tämän jilloista warjin yksitoikkoista olemusta. Siitä syystä kewäällä kuulemme wilk-
kainta linnun laulua. Sittenkuin munat owat haudotut, niin sen täytyy tämän ohejsa alufji myöskin ruokkia poikasia, jiksi että äiti toijinaan woi jättää ne auttaakseen puolisoaan tässä toimesja.

Sykyllä muuttolinnut jättäwät kylmän pohjolan. Niitten matka lämpimämpiin maihin on warjin rajittawa, mutta niitten lintujen, jotka jääwät tänne meille, täytyy tehdä ahkerasti työtä, etteiwät talven kylmydessä kuolisi nälkään.

Koirat.

Waikka koirat meillä harwoin owat omistajatta eiwätkä siis ole pakoitettut itse hankkimaan ruokaansa, niin ne sittenkin aina, kumminkin nuorempina, owat uutteria ja ahkeria, joko niitten tulee peninkulmittain seurata isäntäänsä matkalla taikka käydä hänen kanssansa metsästämässä, jos nimittäin owat siihen opetetut, taikka myöskin, kuten monisja Euroopan maisja on tapana, käytetään wetujuhtana.

Hennot.

Hennoten wäsymättömästä työstä ihmisen palveluksessa emme tarwitse paljon puhua. Se on hänen tottelewaihin ja nöyriin palvelijansa, waikka se palkkaseen usein saa kiittämättömyyttä. Se olisi vielä halukkaampi työntekoon, jos sitä kohdeltaihin paremmin ja ymmärtäwäisemmin, kuin tawallisesti.

Madot.

Nämät eläimet nauttiwat paljon ihmisen terweydelle wahingollisia sieniä, bakterioita eli mädäntyviä aineita, joita mato sitten ruumiisfansa valmistaa lihawimmaksi ruokamullaksi. Ja etenkin silkkimato, joka uupumattomalla ja ahkeralla työllä kehää silkkiä, jota sitten käytetään kalliimpiin silkkikankaisiin.

Muurahaiset.

Kuinka ahkera muurahainen onkaan! Se ei milloinkaan wäsy wetämästä kottia kehoon, jonka se yhteisesti toisten heimolaiistensa kanssa on walinnut asunnokseen.

Särjät.

Kowin härkä ponnistaa tydyttääkseen niitä ylenmääräisiä vaatimuksia, joita ihminen asettaa

sen tehtäväksi, ja usein sitä silloin säälimättömät ajajat kowin rääkkäävät. — Uskeisesta esittelystä voimme huomata, että eläimet yleensä esimerkiksi kautta kehoittavat ihmistä työhön. Jos ne tässä suhteessa meidät voittavat, niin se on meille häpeäksi. Päivä, joka kuluu niin, ettei ole toimitettu mitään hyvää tai hyödyllistä, on tuhlatu armopäivä, joka ei milloinkaan palaa takaisin. Ottakaamme siis ajasta waari ja käytäkäämme sitä aina hywin, itsellemme ja lähimmäisillemme hyödyksi!

Kolmas luku.

Laureus.

Norsut.

Barooni de Lauritsen näki matkustaessaan Intiassa Lucknow'in kaupungissa, kun kova rutto raiwosi siellä, sairaita ja kuolewia makaawan kaikealla pitkin kaupungin katuja. Silloin hän näki maan ruhtinaan tulewan ratsastaen norfulla. Näytti wälttämättömältä, että norstu oli tallaaawa näitä onnettomia ja musertawa heidät

kuoliaaksi, jollei ruhtinas tahtonut siksi asti pysähtyä, kuin tie olisi puhtaaksi raivattu. Mutta tuo julma mies käski ajajan jouduttaa norsua matkan jatkamiseksi. Tämä viisas eläin oli kumminkin omistajaansa laupiaampi: aistonsa ajaman ja waikka ajaja ruhtinaan käskystä ruoskalla ja pistämällä korwiin koetti kaikin tawoin ajaa norsua eteenpäin, niin se kumminkin pysähtyi ja nosti kärjällään sairaita, jotka oliwat tiellä, laski ne tien wiereen ja meni sitten niin warowaisesti eteenpäin, ettei kukaan wahingoittunut. *)

Koirat.

1:n) Mikafauskirjassa „Djurwännen“ wuodelta 1879, siv. 35 kirjoitetaan seuraawasti: äskettäin tapahtui, kuten sanomalehti Gaulois kertoo, warsin omituinen tapaus, joka näyttää kokonaan kumoowan wanhan sananlaskun „elää kuin kissa ja koira“.

Parisissa eräs henkilö, joka halusi päästä kissastaan, oli mennyt Solfereinosillalle heittääkseen eläinparkaa Seineen. Hän oli tässä menestellyt warsin mielettömästi, sillä eläin oli niin huonosti sidottu, että se pääsi irti ja sai jaloil-

---

*) Cinar Nas: „Sjæleliv og intelligens hos Dyr“, siv. 121.

laan kiinni erääsen siltapatjaaseen sekä pitäytyi siinä lähellä veden pintaa, jonka kuohu joka hetki uhkasi niellä kissan. Ohikulijat alkoivat kokoontua rannalle, mutta ei kukaan koettanut pelastaa sitä. Silloin tuli sinne eräs koira uiden, tarttui kissaan ja waikka tämä ymmärsi wäärin hyvän tarkoituksen ja siitä syystä koetti puolustaa itseään kynsimällä koiraa, niin tämä kumminkin wei sen wahingoittumattomana rannalle.

2:n) Eräässä lammitossa ponnisteli ferran kissa, jota raa'at ja pahat ihmiset hätyyttivät kiivillä. Ohikulijat ihmiset katseliwat tätä wälittämättä eläimen walitushuudoista. Äkkiä hyökkäsi suuri koira muristen wäkiwallasantekijäin päälle, jotka säikähtyneinä wetäytyiwät pois, jonka jälestä koira menee lammittoon ja palaa kissa mukanaan, joka näyttää melkeen hengettömältä, kantaa sen koppiinsa, asettaa sen siellä wiereensä, nuolee sitä eikä poistu, ennenkuin kissa on parantunut. *)

3:s) Eräässä pappilassa Smalandissa oli muutamia vuosia takaperin suuri ja wälewä koira, joka oli monta vuotta ollut lamvaitten uskollinen wartija ja puolustaja, josta syystä

---

*) „Djurwännen“ 1879, siv. 34.

se sai nimekseen Paimen. Eräänä iltana syyskuun lopulla lampaat tulivat kuten tavallisesti kotiin, mutta kaikkein suureksi suruksi ei niitten paimen ollut mukana. Seuraavana aamuna, heti kun päivä valkeni, lähetettiin monta henkilöä etsimään koira, ja vihdoin he löysivät sen liikkumattomana makaavan ruohostossa. He pelkäsivät, että se oli kuollut, mutta kun he tulivat lähemmäksi, koira nosti päätänsä, ja he löysivät suureksi hämmästyksensä ja iloksensa sen lämpimän ja hyvän turkin suojassa pienen karitsan makaamassa, joka kylmänä syysyönä oli siellä saanut suojaa kylmältä ilmalta. Pieni karitsa kannettiin kotiin, ja silloin „Paimen“ iloiten juoksi mukana pappilaan, missä kaikki saatuaan asiasta tiedon riensivät hyväilemään uskollista koira, ja vanha rowasti lausui juhlaallisella äänellä kokoontuneille: „Tästä me nyt näemme, rakkaat ystäväni, kuinka tämä uskollinen eläin todellisesti on toteuttanut sen ihanan vertauksen, jonka Wapahhtajamme ewankeliumissaan meille esittelee hyvästä paimenesta, joka jätti lauman etsiäkseen kadonnutta lammasta, jonka tapauksen meidän tulee pitää mielessämme“. *)

---

*) „Djurwännen“ 1878, siv. 72.

Hewofet.

Herra de Boufanelle kertoo kirjassaan „Militärische Beobachtungen“ seuraavan merkillisen tapauksen. Eräs hewonen, jota hän seitsemästä vuotisesä sodassa oli käyttänyt ratsunaan, oli tullut vanhaksi, mutta sitä voitiin kuitenkin käyttää, vaikka sen hampaat olivat niin tylstyneet, ettei se saanut rikki heiniä eikä kauroja. Merkillistä kyllä se pysyi siitä huolimatta wireänä ja lihavana. Että saataisiin tietää asian oikea laita, pidettiin siitä salaa waaria, ja huomattiin, että molemmat nuoremmat hewofet, jotka tallissa seisoiwat tämän vanhemman kummallakin puolella, pureskeliwat heinät ja murensiwat kaurat sekä paniwat sitten kaikki towerinsa eteen, joka siten saattoi nautita ne.

Kissa.

Erään herran nimeltä Hecart Valenciennesissä Ranskanmaalla oli onnistunut kesyttää willi kissa. Herra Hecart'illa oli sitäpäitfi warpunen, joka oli niin kesy, että se hyppeli ja lenteli wapaasti kaikissa huoneissa, eikä se jättänyt omistajaansa, vaikka owet ja akkunat usein olivat auki. Kissa ei laisinkaan häirinnyt warpusta, mutta eräs toinen naapuritalon kissa,

joka ei ollut yhtähywin kaswatettu, seurasi peto-
luonnettaan ja otti eräänä päivänä kiinni war-
pusen sekä lähti pois se mukanaan. Mutta herra
Decart'in kissa, joka huomasi tämän, riensi sinne
ja vapautti warpusen, jonka se jätti haawbitet-
tuna isännälleen. Kissa näytti olevan liikutettu
warpusen onnettomuudesta, joka onneksi ei ollut
sen pahempaa laatua, kuin että se voitiin parantaa.

Jalopeurat.

1:n) Dominikanimunkki Josef Columbet
ollessaan orjana Miquenez'issä karkasi erään
towerinsa kanssa sieltä. Tämä onnistui, mutta
kun he monta päivää olivat kulkeneet tiheim-
pään metsään läpi osaksi siitä syystä, ettei heitä
saataisi kiinni, osaksi myös sentähden, että saisi-
wat suojaa auringon paahtavia säteitä vastaan,
niin he erään wevilätäkön luona kohtasivat jalo-
peuran, joka siinä sammutti janoaan. Kowin
säikähtyneinä he päättivät heittäytyä polwilleen
jalopeuran eteen ja pyytää armahdusta, ja jalo-
peura, joka näytti siitä tulleen liikutetuksi, meni
ylpeästi ohitse heitä laisinkaan wahingoittamatta.

2:n) Kahdeksannentoista vuosijadan lopulla
pääsi jalopeura eräästä menaseriasta Florensis-
sa karkuun. Kun tämä rajua eläin syöksyi eteenpäin

kaduilla, niin kaikki sikäläiset ihmiset säikähtyivät ja koettivat pelastua pakenemalla. Peljästyneenä ja tungoksessa eräs waimo pudotti pienen lapsensa, juuri kun jalopeura oli hänen lähellään. Wartin epätoivoisena äiti heittäytyi jalopeuran jalkain eteen ja rukoili sydäntä särkewällä äänellä lapsensa puolesta. Jalopeura pysähtyi ikäänkuin kuumellakseen hänen pyyntöään, katseli tarkasti rukoilijaa, antoi sitten lapsen olla wahingoittamatta ja juoksi tiehensä.

3:s) Libyasta kerrotaan erään orjattaren, joka palasi Getuliasta, rukouksillaan lepyttäneen montä jalopeuraa, jotka olivat hyökkäämällänsä hänen päällensä.

Plinius sanoo, että jalopeura, niin raju kuin se näyttääkin olevan, kumminkin on hyvin taipuainen lempeyteen ja laupeuteen, sekä että se säästää niitä, jotka heittäytyvät sen eteen maahan. Rauwoudeksaankaan ei se koske waimoihin eikä lapsiin, jollei sillä ole kowa nälkä.

Maarit.

„Legende des sieclestä“ kerromme lyhyesti seuraawan suuren ranskalaisen runoilijan Victor Hugon kirjoittaman kertomuksen: Eräällä tiellä makasi sammakko, joka pahaa aawistamatta

tähyysteli juruttomasti laskevaa aurinkoa. Eräs ohifulkewa mies näki sammakon, mutta siitä huolimatta astui hän sen päälle inhoten sen rumuutta. Sen jälkeen tuli eräs waimo, joka parasollillaan pisti sammakolta filmän puhki.

Sammakko ryömi hitaasti eteenpäin ja pääsi wihdoin tiellä olewaan wesilätäkköön, jossa se sai wähän liewitystä tuskassaan.

Silloin saapui sinne neljä koulupoikaa, äänekkäästi meluten, iloisina ja wallattomina. Nuo punaposkiset pojat päättivät heittää juuren kiwen sammakon päälle, ja yksi heistä juoksi noutamaan sellaista. Samalla hetkellä näkyi tällä kolealla tiellä wanha, laiha, ontuwa aasi, wetäen raskasta waunua. Tie oli epätasaista, wesilätäköet siinä syviä, ja waunu wajosi syvästi raitioihin. Siitä huolimatta aasia lyötiin piiskalla säälimättä. Tämä kärjivällinen, rääkätty eläin kesti kuormaa ja kärji lyöntejä, hiljaa, äänetönnä, — mitä se ajatteli, se pysyy meille salaisuutena.

Kun pojat kuuliwat waunun tulewan, kääntyivät he ympäri ja huusiwat kowalla äänellä: „Odottaakaamme filmänräpäys, antakaamme waununpyörän mufertaa sammakko se on paljon hupaisempaa!” Ja juurella kiihkolla he odottiwat näytäntöä.

Waunu lähestyi lätäkkoa, aasi näki sammakon makaawan siinä, missä pyörän piti kulkea, ja käänti päätänsä, tämä eläin-raukka, katsellaan olentoa, joka kärsi vielä enemmän kuin hän itse. Sen jälkeen se ponnisti kaikki voimansa, ja huolimatta ajajan huudosta ja lyönneistä se lykkäsi raskaan waunun takaisin toiseen raitioon, niin että waunu meni sammakon ohii sitä laisinaan wahingoittamatta.

Samassa tuokiossa pienestä kädestä kiwi putoi maahan ja yksi näistä neljästä pojasta — se joka ylläolewan on kertonut — oli kuulwinaan tähtitaiwaasta äänen, joka tunki hänen sydämensä siimpään ja sanoi: Osoita laupeutta kaikkia eläviä olentoja kohtaan!

Edellä olewista pienistä kertomuksista me huomaamme, kuinka eläimet woivat, toisinaan vieläpä enemmän kuin ihmiset, osoittaa laupeutta kärsiviä olentoja kohtaan.

Onhan laupeuden osoittaminen jokaisen kristityn ihmisen wälttämätön welwollisuus, ja vastakohta todistaa kiittämättömyyttä luojaa kohtaan ja mielen luonnotonta kowuutta. Mutta wäärin olisi laupeuden käsite ymmärretty siinä tapauksessa, jos sitä osoitaisimme ainoastaan wertaisiamme kohtaan emmekä ulottaisi sitäkin myös

eläimiin, jotka, samoin kuin me, voivat tuntea tuskaa, vaikka ei niillä ole kykyä sitä sanoilla ilmaisemaan. Ne ovatkin siitä syystä surkuteltavampia kuin ihmiset ja enemmän osanottavaisuuden tarpeessa. Vapahtajamme rakastavainen laupeus ulottui hänen maan päällä waeluksensa aikana myöskin eläimiin. Tätä hän osoitti esim. Herran kohdatussaan miehen, joka rääkkäsi aasia, jossa tilaisuudessa hän ei ainoastaan ankarasti nuhdellut miestä hänen wäkiwaltaisuudestaan waan myöskin paransi ihmeen kautta aasin haawat. Sen jälkeen Jeesus sanoi miehelle: „Jatka matkaasi, mutta älä enään lyö eläintäsi, että sinullekin laupeus tapahtuisi!“

Ole laupeas, niin warmaan, warmaan laupeus sulle annetaan, Herran Herran kaupungissa rikkaassa.

C. D. af Wirjén.

Reljäs luku.

Myöntätuntoisuus, sääliwäi- hyys, awuliaisuus.

Karhut.

Taalainmaalta kerrotaan seuraawa kaunis piirre karhusta. Suurempi lammaskauma oli yhtenä päivänä eräässä näreistössä laitumella. Sinne tuli karhu metsästä. Lampaat pakenivat peljästyneinä, joka suunnalle. Eräs pienenlanta karitsa syöksyi wetelään suohon, johon se tarttui sywään mutaan. Karhu katseli wähän aikaa lampaan ponnistuksia päästä ylös mudasta ja kuunteli sen tuskallista määkimistä, mutta lähti sitten heti suohon. Suurella warowaisuudella ja itse waarasja tarttua astui se leweillä käpälillään kiinteämmille mättäille, tapasi pian awuttoman lampaan, weti sen ylös ja kantoi sen monta sylvä lähemmäksi kiinteää maata, niin että se sitten tuli itse toimeen.

Norsut.

1:n) Enon'in kylän läheisyyteen tuli eräänä pimeänä yönä lauma norsuja. Siellä oleskeli

muutamia lähetyksaarnaajia, jotka kuuluivat norsujen kiljuvan ja muutenkin pitävän kaubeaamelua, mutta eivät pimeässä uskaltaneet mennä ulos tiedustelemaan tämän syytä.

Seuraavana aamuna lähetyksaarnaajat menivät sille paikalle, josta melu oli kuulunut, ja huomasiivat silloin, että osa näistä seutua tuntemattomista eläimistä, kuten jäljet selvästi osoittivat, oli pudonnut syvään kairoon, jonka lähetyksaarnaajat olivat kairauttaneet saadakseen sieltä wettä puutarhansa kasteluseksi.

Mukfi ei woitu selwittää, kuinka eläimet wieraatta awutta olivat päässeet ylös, mutta lähemmin tarkasteltuina jäljet osoittivat, että monta norsua oli laskeunut polwilleen kairon wiereen, ja tästä tehtiin se johtopäätös, että osa näistä oli auttanut tapaturmaan joutuneita towereitaan ja luultawasti kärjillään wetänyt nämät sywyhdestä.

2:n) Ancenis'in kaupungissa Ranskamaalla oli eräs amerikalainen sirkus-omistaja nimeltä Meyers uittanut norsujaan Loirewirsassa, jolloin yksi pienemmistä norsuista joutui liian sywälle ja wirta alkoi sitä kuljettaa. Yksi suuremmista tuli silloin liikutetuksi towerin walituksesta, auttoi sitä tarttumalla siihen kärjillään ja onnistui

täten pelastaa sen. Tämä pienempi norsu joutui vielä uudestaan waromattomuudestaan wirran waltaan. Toisen kerran rienji suurempi norsu pienemmälle avuksi ja onnistui auttaa sen maalle. *)

3:8) Kapteeni Shipp kertoo kirjassaan „Erindringer“ seuraavan tapauksen:

Eräässä vuorisessa Intian seudussa eräs norsu koetti nousta korkealle ja sangen jyrkälle vuorelle. Toinen nuorempi norsu katseli toverinsa nousua suurimmalla tarkkuudella ja osanottavaisuudella, ja kun se näki, että isomman norsun oli onnistunut nousta korkeuteen, niin se ilmaisi tyytyväisyytensä ikäänkuin torvea toivotavalla äänellä, kuten norsujen tapa on. Kuitenkin se näytti kowin peljästyneeltä, kun kuljettaja alkoi ajaa sitä samaa tietä, eikä tahtonut pakoittamatta kulkea. Wihdinfin sen onnistui tulla lähelle huippua, josta toinen norsu, jolle tämä teko jo oli onnistunut, ojenji kärsänsä häätäntyneelle towerilleen, joka kietoi kärsänsä sen ympäri ja pääsi täten wahingoittumattomana huipulle. Molemmat norsut syleilivät ja hyväilivät toisiaan, aiwan kuin olisivat olleet kau-

*) „Djurwännen“ 1878, siv. 48.

wenman aikaa toijistaan eroitettuja tahi pelastuneet juuresta waarasta. *)

Rinnut.

Han het. Eräässä paikassa asetettiin, kuten joskus tapahtuu, kana hautomaan ankan munia. Määräaikana tuli pörheä ankanpoika ryömien ulos jokaisesta munasta. Mutta kun ankanpojat osaawat käydä ja uida, heti kun munasta lähtevät, niin nämät ankanpojat tuottivat kasvatuksäidilleen suurta huolta, sillä heti wapauteen päästyään ne rienjivät weteen, eikä kana woinut seurata niitä sinne, sillä ei se osannut uida, ja se taito on hanhilla ja ankoilla syntyperäinen. Äkkiä tuli kauan tuskaallisesti kaakottaisja sinne hanhi uiden. Se käfersi jotakin, joka luultawasti merkitji: „Jätä pienet ankkasi minulle!“ ja sitten se alkoi näitten kansja uiskennella sinne tänne lammiokssa, ja kun ankanpojat wäsyivät, niin hanhi wei ne takaisin kanalle. Seuraawana aamuna ankanpojat jälleen saapuivat lammiokolle, ja hanhi oli heitä vastaanottamassa taas, mutta rannalla kana juoksi rauhattomasti ylös ja alas. Silloin hanhi ui aiwan lähelle maata,

*) Cinar Naas: „Sjæleliw og Intelligens hos Dyr“
siw. 128.

ja kana hyppäsi hanhen selkään, jossa se istui täydessä rauhassa ja leivosssa, sillä aikaa kuin hanhi seurasi ankanpoikia, jotka uiwat edes ja takaisin lammituksessa. Eikä tämä tapahtunut ai-noastaan kerran, vaan joka päivä kana astui hanhilaiwaan ja seurasi warsin iloisena kaswat-tilapsiaan. Tätä jatkui siksi asti, etteivät wiim-meksi mainitut enään tarwinneet hanhen eikä kanaan apua. *)

Warpuset. Eräänä kesäkuun päivänä muutamia vuosia sitten huomattiin, että monia warpusia lenteli useita kertoja ruokaa mukanaan puutarhasa olewan pensaan alle. Tutkittiin asian laitaa, ja niitten huomattiin ruokkiwan erästä toweria, joka pahan haawan tähden oli kykenemätön etsimään ruokaansa.

Strutsit. Strutsseista kerrotaan, että koi-ras auttaa naarasta munien hautomisessa siten, että koiras on päivällä munien päällä ja naa-ras yöllä. Toisinaan monta naarasta munii yhteiseen pesään, ja ne hautowat silloin wuoro-tellen munia.

Pääskysset. Norjalaisessa lehdesssä „Glo-mendalen“ wuodelta 1892 kerrotaan seuraawa faunis piirre pääskysten keskenäisestä awuliai-

---

*) Meijerbergin kootuista kertomuksista.

suudesta. Eräänä kauniina kesäiltana eräs henkilö kuuli muutamain linnunpoikain surkeasti wittisewän ja näki pääskysparin lewottomasti liitewän erään halkopinon päällä. Hän tutki asiaa ja huomasi, että halkopinoon oli pudonnut pääskysen pesä, jossa oli monta nälkäistä poikasta, jotka huusivat suu leweänä woimainsa mukaan. Kun hänen onnistui saada poikaset sieltä ja asettaa ne uuteen korjista ja oljista tehtyyn pesään, niin silloin tuli pääskysparille ilo ja fiire. Ne päästiwät riemuhuudon ja alkoivat, niin pian kuin woivat, hankkia ruokaa nälkäisille poikasille. Vanhemmat huomasiwat kumminkin pian, että heille yksin oli mahdoton tyydyttää poikasten nälkää, jonka tähden ne kii-reesti poikkesiwat kolmeen tahti neljään muuhun pääskysen pesään omituisesti liivertäen, joka kenties merkitse: „Tulkaa, tulkaa rakkaat ystävät auttamaan meitä!“ ja niissä olemat pääskysset oliwat heti walmiit auttamaan hätääntyneitä naapureitaan sekä lensiwät lakkaamatta yhdesjã vanhempain kanssa poikasten luo ruokaa mukaan aina kello 3:een seuraavana aamuna, jolloin wihdoinkin oliwat onnistuneet tyydyttämään näitten pienoisten nälän. *)

*) Cinar Nas: „Sjaeleliv og Intelligens hos Dyr“ siv. 267.

Sorsat. Eräänä kewätpäivänä, kun jää eräässä Lontoon lähellä olewassa järwessä teki lähtöä, tarttui erään naarasorsan jalka jäässä olewaan rakoon. Lintuparha rupeji heti surkeasti huutamaan ja räpyhti siipiään, mutta rannalla olewat ihmiset eiwät woineet sorsaa auttaa, kun jää oli liian heikkoa kannattaakseen ihmistä. Uffia tulee kaunis, suuri koirasorsa lentäen naarasta auttaakseen, ja se näytti heti ymmärtävän, mitä oli tehtävä. Bahwalla nokallaan se alkoi kaikin woimin hakata läpeä jäähän, joka oli naaraksen jalan ympäri, ja wähän ajan kuluttua tämä pääsi wapaaksi. Tätä koirasorsan ritarillista tekoa rannalla olewat ihmiset tervehtiwät kaikuwilla eläköönhuudoilla. *)

Koirat.

1:n) Erästä hyljättyä ja efsynyttä koiraa, joka kulki edestakaisin Bordeaux'in kaduilla, toiset koirat elättiwät siten, että ne yhteisesti kofosiwat sille omasta ruuastaan osan, jonka ne sääliwäisesti kantoiwat tälle.

2:n) Eräällä teurastajalla oli erittäin kaunis Newfoundlandilainen koira nimeltä „Kaaro“, joka

---

*) Cinar Nas: „Sjæleliv og Intelligens hos Dyr“
siv. 267.

komean ulkonäkönsä ja etewäin ominaisuuksiensa tähden olisi ansainnut paremman onnen kuin wahtina seisomisen. Isännän annettua merkin se lähti aamulla kotoa ja wartioitii sitten uskollisesti karjaa, joitten lukumäärän se näytti laskewan sekä kotoa lähteisjää että sinne palatesjää.

Eräänä päivänä, kun Raaro lähti laitumelta, se kuuli tienwierestä heikkoa, walittawaa koiran ulwontaa, ja lähemmin tutkittuaan se huomasi, että se oli hänen kokoisensa koiran ääni, jolla oli suuri haawa toisessa reidessä, nähtävästi wiikatteen loukkaama. Tämä eläin raukka oli kauheasti laihtunut ja heikko. Haawa tosin oli lakannut werta wuotamasta, mutta sen ympärillä oli paksu ferros hyytynyttä werta, likaa ja tomua, ja eläin parka oli nähtävästi maannut tässä jo monta päivää ruuatta ja hoidotta. Kun koira näki Raaron tulewan luoksensa, niin se rohkaitsi mielensä. Se oli kuten näytti laahannut itsensä tähän paikkaan, jaadaksen rauhasja kuolla metsän rinteesjää, mutta kun nyt osanottawainen ystäwä lähestyi, niin se heilutti ystäwällisestii waikka tosin heikosti häntäänsä ja näyttii haawoitettua säärtänsä. Ensin Raaro haisti haawaa, ja sitten se alkoi nuolla sitä. Hetken aikaa sitä tehtyään se koetti auttaa poti-

lasta jaloville, mutta eläin parka ei tahtonut voida edes seisoa, vielä vähemmin liikkua paikaltaan.

Mitä nyt oli tehtävä? Muutamia hetkiä mietittyään Raaro jätti äkkiä sairaa towerinsa ja rieni kylään niin nopeasti kuin voi.

Keti kotiin tultuaan Raaro juoksi sinne, jossa se tavallisesti sai ruokansa. Mutta nyt ei sen astiassa ollut mitään. Se koki pian toisen keinon auttaakseen äskettäin löytämänsä ystävänsä ja rieni sinne, jossa teurastaja miehineen paloittelee lihaa, jota seuraavana päivänä piti myytävän. Täällä se oli erittäin ystävällinen ja kohtelias isäntäänsä kohtaan, ja kun se katsoi tarpeeksi mielyttäneensä häntä lempeyteen, niin se nosti molemmat etukäpäälänsä pöydänteelle ja walitsi hyvän lihakappaleen sekä tarttui siihen hampaillaan.

„Raaro, anna lihan olla!“ isäntä huusi koiran ihmeissään, kun hän ei milloinkaan ennen ollut nähnyt koiran tätä tekemän.

Raaro ei juossut pois lihapalasiineen, vaan lähestyi nöyrästi isäntäänsä, heilutti häntäänsä ja näytti pyytävän saada pitää lihakappaleen, jota se edelleen piti suussa.

„Et sinä olekaan mikään tuhmuri“, teuras-

taja sanoi, „2—3 kilon painoinen lihankappale! Ei, poikani, tämä ei sowi“. Hän otti lihapalan ja asetti sen paikoilleen.

Kaaro ulvoi walittawaisesti ja juoksi äkkiä ovesta ulos.

„Mikä s koiran nyt on?“ teurastaja sanoi. „Ensimmäisen kerran se koetti ottaa tuoretta lihaa. Minä tahtoisin mielelläni tietää tämän syhtä“. Hän huusi koiran takaisin ja antoi sille lihan.

Kaaro haukahti iloisesti ja juoksi sitten heti ulos myymälästä samoten pitkin tietä eteenpäin Isäntä, joka lähti heti koiran perässä, saattoi töin tuskin seurata sitä.

Koira oli pian saapunut haavoitetun toverinsa luo, jolle se antoi lihapalan sekä laskeutui lepäämään ja katjeli huomattavalla ilolla, kuinka tuo nälkäinen koira pian alkoi hokkia tarjottua lahjaa, johon ei tarwittu mitään tyrkyttämistä. Kolme neljäsojaa oli silmänräpäyksessä syöty, ja loput sai Kaaro, joka hyvällä ruokahalulla nau-titti tähteet. Sen jälkeen se laskeutui tyytywäisenä äsken löytämänsä, sairaan toverin wiereen, ja molemmat nukkuiwat pian.

Seuraavana aamuna Kaaro tuli kylään, mukanaan kolmella jalalla hyppääwä koira, joka oli kowin laiha. Tämän se ystävällisesti wei

omaan koppiinsa, hankki sille luun- ja lihan- tähteitä, piti siitä weljellistä huolta ja hoiti sitä kaikella tavalla, ennenkuin se itse seuraavana aamuna alotti toimensa karjan wartijana. Wiikon kulussa oli haava, jonka teurastaja peji puhtaalla wedellä ja sitoi, täydellisesti parantunut, ja se oli warsin miellyttävää nähdä, kun Kaaro ensimmäisen kerran wei ystävönsä kanssansa laitumelle. Se hyppäsi, juoksi ja haukkui iloista ja näytti olewan maailman onnellisin koira.

Molemmat koirat olivat siitä päivästä eroittamattomat ystävät, ja kun ei kukaan omistaja waatinut wierasta koiraa, niin se sai jäädä teurastajalle. Tämä wieläpä rakennutti uuden koirakopin, kun wanha oli liian pieni molemmille koirille, jotka joka yö makasivat wieritysten.*)

3:s) Eräällä metsästäjällä oli kaksi metsäkoira. Eräänä päivänä toinen näistä tuli juosten isännän luo, näytti hyvin lewottomalta, ja koetti kaikellaisilla merkeillä saada tätä seuraamaan itseään. Metsästäjä lähtikin, ja nyt koira wei isäntänsä sellaiseen paikkaan, jossa toinen koira oli tarttunut ketunrautoihin, josta isäntä luonnollisesti sen heti päästi.**)

*) „De wärnlöfas wän“ 1894, siv. 6.

**) Meijerbergin footuista teokista.

4:s) Herra D. Roenilla oli kaksi vuoden vanhaa koiranpenikkaa smälantilaisrotua. Nämät leikkivät eräänä päivänä joen rannalla, jossa oli tuffia. Leikkiesä toinen sattui putoamaan jokeen kahden tuffin väliin, niin ettei se itse voinut päästä sieltä ylös. Toinen penikka juoksi silloin kotiin, joka oli lähellä, tapasi täällä isäntänsä, koetti mitä kuvaavimmilla liikkeillä saattaa häntä ymmärtämään, että jotakin oli epäkunnossa, ja juoksi sitten edellä rantaan, johon isäntä sitä seurasi. Täällä löydettiin tuhotunut penikka edelleen makaamassa tuffien välissä joessa sillä tavalla, että se varmaan olisi pian heittänyt henkensä, jollei pikaista apua olisi tullut. *)

5:s) Warsowan kaupungissa Puolanmaalla oli eläinlääkäri parantanut koiran, jonka jalka oli taittunut. Jonkun ajan kuluttua koira tuli takaisin saman lääkärin luo mukanaan toinen koira, jota oli sama onnettomuus kohdannut. Tällä tavalla lääkärin hoitoon uskottu koira tulikin parannetuksi.

Yhtäläinen tapaus sattui muutama vuosi takaperin myöskin Tukholman eläinlääkäriopistossa.

---

*) Cinar Nas: „Sjælesliv og Intelligens hos Dyr“ siv. 98.

6:s) Prefektin Senjin kaupungissa Ranskan maalla metsäkoira näki kissan penikan, joka oli hukkumaisillaan. Koira (narttu) hyppäsi heti weteen, pelasti eläinraukan sieltä ja kantoi sen kotiinsa sekä hoiti ja imetti sitä kuten omia penikoitaanfin.

7:s) Tulwan sattuessa Madeiran saarella 1863 eräs tyttö peljästyneenä pudotti weteen lapsen, jota hän kantoi. Seuraavana päivänä lapsi löydettiin kuivalla maalla kaukana sieltä. Sitä wartioiti suuri koira, joka oli wetänyt lapsen wedestä ja täten pelastanut sen. *)

8:s) Oberspree-joella lähellä Berliniä, Köpenick'in ja Grünauin välillä, tapahtui muutama wuosi takaperin eräänä iltana, että eräs nuori waimo, joka itse johti purjewenettä, ja jonka ainoa seuralainen oli suuri Bernhardilaiskoira, selkkäsi jalusnuorat, ja kun samalla winha tuulenpuuska kaatoi weneen kyljelleen, niin hän menetti tasapainon ja putoji weteen. Hän koetti saada weneen laidasta kiinni; mutta silmänräpähksesä wene oli kulkenut pois, ja waimoraukka, jota waatteet estiwät uimasta, ponnisti kaikki woimansa pysyäkseen weden päällä. Turhaan

---

*) „Djurwännen“ 1879, siv. 34.

koetti eräs lähellä olewa höyrylaiwa tulla hänen awukseen; mutta ei ollut yhtään pelastuswenettä funnossa, eikä höyrylaiwa ennättänyt kääntyä sopiwaan suuntaan; mutta heti kun koira weneestä äkkäsi emäntänsä hädän, se heittäysi weteen ja ui hänen luokseen. Tarttuen hampaillaan hänen waatteisiinsa se ui rantaan päin hänen kansiansa, mutta kun se oli kaukana, niin pelastus näytti toiwottomalta. Koira oli hukkumaisillaan kuormineen, jota se ei kumminkaan päästänyt. Silloin tuli juuri wiimmeisessä ilmänräpäyksessä purjehtija, joka onnistui saamaan ylös waimon ja uskollisen koiran sekä wei heidät molemmat rantaan, jossa he wähitellen fiksi woi mistuiwat, että he woiitin wiedä kotiin. *)

Suureksi hyödyksi koirat owat fokeille. Kun koira kuljettaa fokeata isäntäänsä, niin se ei jätä häntä ilmänräpäyksensä. Ettei isäntä kaatuisi, koira koettaa wälittää tungosta ja muita esineitä, jotka owat tiellä, jota he kulkewat. Jos isäntä on awun tarpeessa, niin se pysähtyy joka portille, jossa se kokemuksesta tietää sellaista annettawan. Koira koettaa myöskin kaikilla keinoillaan ottaa osaa isäntänsä sekä iloon että suruun.

*) „Djurwännen“ 1883, siv. 95.

Kuuluisa eläintieteilijä Brehm lausuu koiran ominaisuuksista muun muassa seuraavasti: „Ei löydy mitään muuta eläintä, josta suuremmalla syyllä kuin koirasta voitaisiin sanoa, että ainoastaan puhetaito erottaa sen ihmisestä“.

Hewokset.

Seuraavan kertomuksen on professori Claypole Ohiosta kertonut englantilaiselle eläintieteilijälle George Romanes'ille. Ontario nimisellä farmilla lähellä Torontoa Amerikassa putosi farmarin vaimo, kun hänen piti mennä kapean sillan yli, jossa oli ainoastaan muutamia lautoja, joihin, jossa oli sängen syvää. Farmarin hewonen, joka oli lähistössä laitumella, lähti joihin uimaan, tarttui hampaillaan hänen vaatteisiinsa kiinni ja piti häntä ylhäällä, siksi että apua ennätti tulla. Valkinnokki tästä hewosta sen jälkeen hoidettiin mitä hellimmällä tavalla eikä sitä milloinkaan käytetty missään raskaammassa työssä.

Kissat.

1:n) Mosterhawnin kauppapaikassa Norjassa eräs kissa synnytti 7 penikkaa, joista 3 sai elää, nimittäin yksi koiras ja kaksi naaraskissaa. Nämät kolme kissan penikkaa tulivat henkilöille, jotka

afuiwat niin lähellä toisiaan, että nuo joka päivä saattoivat kohdata toisensa. Jonkun ajan kuluessa kumpikin sisarista sai 6 penikkaa. Näistä muut tapettiin, paitti 2, jotka jätettiin yksi kummallekin äidille. Kun kissat huomasiivat heiltä näin monta penikkaa ryöstetyiksi, niin toinen äideistä otti penikkansa ja kantoi sen toisen äidin luo. Sen jälkeen he vuorotellen wartioivat sillä tavoin, että, kun toinen oli pois, toinen alituisesti oli kotona penikoista waaria pitämässä. Ne eivät pitäneet mitään erotusta kummastakaan, waan hoitivat niitä samalla hellyydellä ja huolella, kuin jos olisiivat olleet heidän omiaan, ja jos molemmat äidit oliwat saapuilla, niin penikat makasiivat heidän välillään. *)

2:n) Komea angorakissa, jonka omisti eräs herra Jumelin Ranskan maalla, toi usein isännälleen nälkäisiä n. k. willikissa-raukkoja ja jätti ne hänen hyväntahtoiseen hoitoonsa. Sen wiimeksi tapahuneita tekoja on seuraawa.

Tultuaan hyökkiin sellaisen onnettoman turwatin kanssa käy angorakissa naukuen edes ja takaisin, hypäten ylös milloin missäkin, ikäänkuin etsien jotakin. Isäntä, joka ei tässä suhteessa

*) Ginar Naas: „Sjæleliw og intelligens hos Dyr“, siv. 175.

ole tottumaton, ymmärtää hänen tarpeitensa ja annattaa wieraalle kissalle ruokaa. Angorakissa asetuu silloin hiljaa ja totisena turvattinsa wiereen, jiksi aikaa kuin tämä halukkaasti litkaisee lihan ja maidon, joka sille on annettu. Sittenkuin tämä on ravittu, isäntä, j. o. angorakissa, saattaa towerinsa owelle ja wieläpä rapuistakin alas, jossa se sitten jättää tämän hyvästi parilla keweällä etujalan lyönnillä ja muutamilla hiljaisilla naukumisilla, ikäänkuin se tahtoisi sanoa: „Nyt, toweri, olet saanut, mitä haluit, mene nyt, ja terwetuloa toiste takaisin!“

Täten kutsuttuna se tuli sittemmin usein, ja angorakissa otti sen aina samalla tavalla vastaan. *)

3:s) Paljoa ennen kuin mitään eläinlääkintä-yhtiötä oli perustettu Ruotsissa, tapahtui seuraava tapaus.

Eräs Tukholman etewimmistä lääkäreistä oli eräänä iltana kotia tulossa, kun hän asuntonsa portilla kuuli tuskallista naukumista. Warmaankaan ei moni olisi tätä huomionsa ottanut, mutta tämä lääkäri oli harras eläinten ystävä ja hän ymmärsi sentähden heti, että kissan nau-

*) „Revue Scientifique“, 1885.

kumisella oli kolkkompi ääni kuin tavallisesti. Kun hän pimeässä porttikäytävässä ei voinut nähdä kissaa, niin hän huuji ystävällisellä äänellä: „Kis, kis!“ Heti hän tunsi, että jotakin hiipi hänen luoksensa. Hän kumartui, sai kissan kiinni, otti sen käsiwarrelleen ja wei sen mukanaan huoneisiinsa. Kun hän sytytti walkean, niin hän huomasi, ettei hän ollut erehtynyt siinä, että tuo kolikko molliääni kissan naukumisessa oli tuskan ilmausta, sillä sen oikea etujalka oli taitunut, ja se tarvitti siis lääkärin apua. Onneksi kissa nyt oli kohdannut henkilön, joka sekä voi että tahtoi auttaa sitä.

Waikka jo oli myöhäistä illalla, niin tohtori kutsutti sairashoitajattaren, jonka avulla hän liistoi kipeän jalan, ja kun pieni „invalidi“, joksi kissaa sitten kutsuttiin, tuli jälleen terveeksi, niin ei se lainkaan hankkinut lähtöä uudesta kodistaan, jossa se viihtyi erinomaisesti.

Waikka tohtori sanomisssa ilmoitti kissan kiinni ottamisesta, niin ei ketään omistajaa tullut sitä vaatimaan, joten se sai jäädä tänne.

Waikka tohtori mihin aikaan vuorokaudesta tahansa olisi tullut kotia, niin kissa aina tuli hivuttaen itseänsä häntä vastaan, naukuen warsin toisessa äänilajissa, kuin kipeänä ollessa.

Tämä ilahutti tohtoria ja kissa sai ystävyyttä palkkaiseen.

Eräänä päivänä kun tohtori, joka oli nuorimies, tuli hiljaiseen kotoonsa ja tavallisuuden mukaan oli saanut ainoat tervetuliaiset, jotka hänelle annettiin, nimittäin kissan, niin hän huomasi, ettei tällä ollut mitään lepoa, vaan juoksi edestakaisin tohtorin vastaanottohuoneen ja salin välillä, jossa tohtori oli. Tohtori seurasi sitä edelliseen, jossa hän näki uuden potilaan, mikä tosin ei ollut tavallinen vaan pieni valkoinen kissanpoika. Luultavasti „invaliidi“ oli kantanut sen rappuja ylös; sillä muuten ei tämä pienokainen, jonka molemmat takajalat olivat poikki, olisi voinut päästä sinne, jossa se oli. Tohtori tuli liikutetuksi ajatellessaan, kuinka säälittävästi ja avuliaasti hänen kissansa oli menetellyt, ja liistoi heti tämän pienen raukan jalat ja hoiti sitä yleensä tarpeen mukaan.*)

4:8) Eräässä pienemässä kaupungissa Ruotsin maalla oli eräs kissa, jonka nimi oli „Pikku“, niin kiintynyt erääseen waimoon, joka hoiti ja elätti sitä, että se, kun näki tämän murheellisena ja wuodattawan kynneliä, hyppäsi hä-

* „De wärnlöjas wän“ sivu 30.

nen polwelleen, pani molemmat etukäpäälänsä hänen hartioilleen ja pyyhki kielellään kynnelet, jotka waluivat hänen poskilleen.

Me huomaamme siis, että kissakin woi osottaa sääliä sekä ihmisiä että eläimiä kohtaan, ja että wanha käsitys, että kissa on uskoton ja kawala eläin, on wäärä. Tunnettu, lempeämielinen eläintieteilijä Scheitlin sanoo myöskin tästä eläimestä, „jos kissa on kawala, niin se useimmissa tapauksissa tulee henkensä warjelemisesta. Se, mikä ihmisen tekee kawalaksi, tekee myöskin täydellisemmät eläimet kawaloiksi“.

Lehmät.

Herra Daniel van Kerwel on kertonut seuraavaa: Wäkeä Gjermundnäs'in talosta Romsdalin amtissa Norjassa kohtasi kotomatalla syksyllä päätalostaan Fremstod-laaksoissa kowa myrsky, kun he kulkiwat Dresjordin poikki, niin että monta hukkui. Yksi mies, joka oli lehmäin hoitaja, pelastui kuitenkin siten, että yksi lehmä ui hänen luokseen, niin että mies pääsi sen selkään, jonka jälestä lehmä ui hänen kanssansa maalle.

Kalffioiksi tästä lehmä sai elää siksi kuin se fuoli wanhuudesta.*)

*) Ginar Nas: „Sjæleliv og Intelligens hos Dyr“ siv. 209.

Notat.

1:o) J. Kirkegaard Tanskan maalta kertoo aikakauskirjan „De värnlöfjas wän“ mukaan w. 1894, sivu 7, seuraavaa:

Lapsuuteni ajoilta muistan kauniin piirteen eläinten elämästä, joka teki minun mieleeni syvän vaikutuksen ja on sittemmin poistumattomasti pysynyt muistossani.

Vanhempaini kotona meitä eräänä vuotena rotat kowin waiwasiwat ja me koetimme kaikilla keinoilla päästä wapaiksi näistä harmillisista pienistä wieraista. Muitten muassa olimme ostaneet tuollaisen tawallisen hiirenloukun rautalangasta, jotka owat wähän linnunhäkin kaltaisia. Rotat tunkeutuwat helposti sinne aukon ympärille sijäänpäin taiwutettujen rautalangain wälistä. Tämän ne tekewät saadakseen syötin, joka on satimen keskellä, mutta sijälle tultuaan ne eiwät enään woi päästä pois, kun piikit owat wastassa estämässä. Näitä satamia ei kumminkaan woi suosittaa, sillä pyyhdytettujen eläinten täytyy kärsiä kauheata, usein tuntikaujia kestävää kuolintuskaa, eiwätkä ne sitäpaitji mene paremmin näihin satimiin kuin wanhoihin tawallisiin, joissa neilmänräpähkessä kuolewat.

Me olimme kumminkin ostaneet sellaisen, ja asetimme sen minun sänkyyni alle toiseen ullakko-kamariin. Kun minä illalla tulin sinne, niin oli siinä kaksi rottaa, jotka epätoivoisina juoksivat ympäri koettaen päästä ulos rautalankain välistä. Se on minulle tähän asti pysynyt selittämättömänä asiana, miten minä voin menetellä niin julmasti, kuin silloin. Menemättä upottamaan rottia weteen otin kynäweitseni ja pistin sillä toista pyyhdytettyä eläintä kaulaan, joka juoksi ympäri ja kuolintuskun woi selwästi hawaita sen silmissä. Toinen rotta pysähtyi heti — waikka tosin uskottomalta tuntuu — ja alkoi nuoleskella haavoitettua toweriaan, joka makasi seljällään weitti vielä kaulasssa jälellä. Säälin waltaamana ja omantunnon ja katumuksen wai kutuksesta wedin weitsen haawasta ja awasin satimea owen, mutta laupias pieni rotta ei kumminkaan juossut pois towerinsa luota, waan nuoleskeli yhä kuolewaisista, kunnes minä wihdoin pudistin sen ulos satimesta.

2:n) Eräs henkilö oli rotansatimestsa, joka oli äskengerrottua tehoa, eräänä iltapäiwänä saanut pienen rotan. Kun hän oli kuullut puhuttawan, että yön pimeydessä useita rottia tulee pitämään wangitulle towerilleen seuraa, niin hän

antoi rotan olla satimesa yön yli nähdäkseen, josko tässä asiassa oli mitään perää.

Seuraavana aamuna hän heti ensimmäiseksi meni rotan satimelle, ja hän näki edellisellä iltana pyhdytetyt rotan edelleen turhaan juoksevan satimesa; mutta siinä oli sen ohessa tusina pieniä paperilappuja, ja satimen ylemmässä aukossa, josta rottien täytyi mennä alas tullaan siihen, oli kuollut rotta. Tämä oli aukon kautta wienyt wangille paperilaput, tahtoen warmaankin tehdä wankeuden helpommaksi taikka myöskin näitten kautta tehdä towerille pelastuksen mahdolliseksi. Luultawasti se myöskin oli hampailaan koettanut kuljettaa siwulle eli taiwuttaa tieltä pois aukon metallilankoja, mutta oli tässä pelastustyössä itse menettänyt henkensä niskaansa saamista haavoista toisella puolella olevien rautalankain piikeistä. *)

Löytyy monia sellaisia esimerkkejä, että sokeita rottia ovat nähewät towerit taluttaneet, joka toisinaan on tapahtunut niin, että sokea ja nähewä rotta ovat pitäneet suussaansa samaa kortta. Myöskin rotat ovat yleensä siitä tunnetut, että auttavat toisiansa taistelussa warallisia wihollisia vastaan.

*) „Djurwännen“ 1888, siw. 95.

Näistä esitellyistä kertonuksista me nyt näemme, kuinka eläimet voivat olla uhraavaisia ja osottaa sääliä kärkeviä olennoita kohtaan. Eiköhän ihmisellä ole jotakin oppimista näistäkin?

Viides luku.

Mielewitys, warowaisuus.

Apinat.

Apinat ovat aina hywin warowaisia. Ne walitsewat tawallisesti asuinpaikakseen tiheimmät metsät, joissa tuskin kukaan ihminen woi kulkea. Sitäpaitši asetetaan aina yksi heistä wartijaksi jollekin korkealle paikalle, ja heti kun tämä huomaa jonkun waaran, niin se huutaa, ja koko joukko pakenee ihmeteltävän nopeasti.

Benger kertoo, kun hän ensi kerran antoi munia apinoilleen Paraguaysssa, niin ne löiwät ne siten rikki, että suuri osa jäsällyksestä meni hukkaan. Kun ne seuraawalla kerralla jaiwat munia, niin ne sitäwastoin löiwät sängen hiljaa munan toisen pään jotakin kowaa eänettä wästen ja fuoriwat sitten jormillaan munan.

Jos apina on wuollut itselleen haawan weit-
jellä, niin ei se enään juuri mielellään koske sel-
lajeen aseesen, taikka, jos se koskeekin, niin se
tapahtuu suurimmalla warowaisuudella.

Gräs henkilö antoi usein eräälle apinalle
soferinpalan, paperiin käärittynä. Kerran hän
soferin ohessa pani elävän ampiaisen paperiin
nähdäkseen, kuinka apina sellajessa kokeessa käyt-
täytyisi. Mitään pahaa aawistamatonta apinaa
pisti mehiläinen, joka ehkä luuli apinaa syhylli-
seksi siihen, että hän oli paperiin käärittynä. Siitä
päiwästä alkaen apina ei uskaltanut awata sel-
laista paperia enjün tarkasti kuulematta, josko
mehiläistä oli siellä sijällä.

Mehiläiset.

Walmout de Bomare wäittää, että mehi-
läisillä on aawistus eli tietävät ennakolta, mil-
loin tulee rajuilma, ja että ne silloin luonnolli-
sesta warowaisuudesta, ennenkuin pilwet kokuon-
tuwat, rientävät pesiinsä.

Karja.

Kun karja on ulkona laitumella ja huomaa
pilwen, joka tietää ukkosta tahi rankkajadetta,

niin se rientää kotia ja nawettaan sifälle, joka osoittaa sekä mielemyyttä että warowaisuutta.

Norsut.

1:n) Kapteeni Shipp kertoo kirjassaan „Grindringer“ seuraawan tapauksen, jossa hän on ollut osallisena: „Marssiessaan wuorisesja seudussa Intiassa hän tuli joukkoineen, jolla oli kannuwoita mukanaan, jyrkälle nousulle. Tehdäkseen nousemisen helpommaksi norsuille, joilla oli raskaat kuormat, he tekivät tukeista jonkinlaiset raput. Kun kaikki oli walmisna, niin ensimmäinen norsu wiettiin sinne. Norsu katsoi ylöspäin, pudisti päätänsä, ja kun ajaja kehoitti sitä menemään eteenpäin, niin se huuksi surkeasti. „En epäile“, kapteeni Shipp sanoo, „että tämä wiisas eläin saattoi arwostella, josko nämät omituiset raput kestivät tahi ei“.

Sittenkuin niitä wähän oli forjattu, niin se näytti halukkaammin lähestywän ja alkoi koetella tukkeja karsjällään, ja sen tehtyään se suurimmalla warowaisuudella pani toisen etujalkansa esille. Sillä tawalla se jatkoi jokaisen astimen tarkastamista, ennenkuin se astui sille. Kerran se pysähtyi eikä tahtonut mennä eteenpäin. Eivät kehoittawimmat huudot, joita norsut muuten niin

rakastawat, eikä ankariuus saaneet sitä jatkamaan. Silloin tuffeja vielä vähän korjattiin, ja tähän norju näytti tyytyvän, joten se nyt pysähtymättä pääsi vuoren huipulle. *)

2:n) Nenera Kalamassa on willinorjuilla kiviä vuoren aikana työläs veden saanti, ja ne kokeutuivat siitä syystä suurissa joukoissa sellaisiin paikkoihin, joissa löytyy vettä. Norjalainen majuri Skinner, jonka asema oli lähellä pientä järveä siinä seudussa, oli saanut tietää, että norjujoukko oli siellä. Hän päätti sentähden pitää vaaria niitten liikkeistä ja nousi sentähden korkeaan puuhun noin 400 metrin päähän järvestä. Oli kuitamoyö, ja kahden tunnin odotuksen perästä hän näki suuren norjun tulewan metsästä ja suurella warowaisuudella menewän avoimen kentän poikki, kunnes se oli noin 100 metrin päässä vedestä. Siinä se seisoi aiwan hiljaa, eikä muusta joukosta kuulunut ääntäkään. Sen jälkeen norju meni kolme kertaa eteenpäin, jonka jälkeen se jälleen seisoi hiljaa liikkumattomasti, sitten se meni rannalle mutta ei juonut mitään vaan seisoi kummellen muutamia minutteja, kääntyi sitten hitaasti ja meni warowaisesti

---

*) Ginar Nas: „Sjæleliv og Intelligens hos Dyr“
siv. 128.

takaisin siihen paikkaan metsässä, josta oli tullut. Täältä se toi 5 norsua, jotka se asetti muutamman metrin päähän vedestä. Sitten se palasi metsään ja kokoosi koko joukon, joita luultavasti oli 80 ja 100 waiheilla, ja johdatti sen suurimmalla warowaisuudella awoimen kentän poikki noitten 5 etuwartijan luo. Tämän se jätti nämät silmänräpäykseksi, ryhtyäkseen jälleen tarkastelemaan veden lähestyä. Kun se wiimmein arweli, että seutu oli rauhallista, niin se antoi selwän merkin etenemiseksi. Samassa silmänräpäyksessä koko joukko syöksyi eteenpäin warjin päinwastaisella tawalla, eikä enään niin warowaisesti kuin äsken, ja majuri Skinner arwelee, että tämä menettelytapa on ennen sowittu norsujen kesken, ja että ensimmäinen norju joukon johtajana käytti jonkunlaisia wastuunalaisia arwoikkaisuutta. *)

On huomattu, että norsut ukkosen ilmalla menewät pois tawallijista olopaikoistaan metsässä ja pysywät, niinkauwan kuin ukkosta kestää, awoimilla kentillä. Waikka norsut eiwät osaa fyysiikkaa, niin sellaisen menettelyn ei wälttämättömästi tarwitse johtua waihosta waan woi senohessa todistaa jekä mielewyyttä ja warowai-

---

*) Ginar Nas: „Sjæleliw og intelligens hos Dyr“, siw. 131.

suutta, joka perustuu siihen kokemukseen, että ufkonen useimmin lyö alas metsässä kuin awoimilla kentillä. *)

Linnut.

Wihriäwarpuset. Nämät linnut osoittawat suurta warowaisuutta rakentaessaan pesiään, kun ne laatiwat nämät niin heikoille oksille, etteiwät ne woi kestää petolintuja, jotka muuten ehkä tahtoisiwat ottaa sieltä poikaset.

Warekset. Jokainen, joka on koettanut ampua wareksia, tietää kokemuksesta, kuinka merkillisen warowaisia ne owat. Heti kun ne näkewät jonkun pysyillä warustetun henkilön, niin ne pitäwät siitä waarin, etteiwät tule ampuwäliin, jotawastoin ne, jos ihmisellä ei ole pysyvä, waan ainwastaan sauwa kädessä, lewollisesti pysywät paikkaan, siksi että hän tulee warjin lähelle niitä. Jos soudetaan tuffilautan ohi, joka on täynnä wareksia, niin ne owat warjin lewollisia. Ne owat siis kokemuksesta oppineet, ettei niillä sellaisissa olosuhteissa ole mitään peljättävää, jos wene sitäwastoin pysähtyy, niin ne luu-

---

*) Cinar Nas: „Sjæleliv og Intelligens hos Dyr“
siv. 137.

leivat waaran olevan ja rientävät lentämään ampuvälin ulkopuolelle. *)

Leivot. Jos leivot epäilevät, että joku hakee heidän pesäänsä, niin ne lentävät warjin päinvastaiseen suuntaan, taikka myöskin liitävät suoraan ylös ilmaan, eivätkä palaa pesään, ennenkuin arvelewat waaran olevan ohitse, joka siis todistaa sekä warowaisuutta että mielewyyttä.

Tilhit. Näittenkin pesiä on warjin waikea löytää, koska ne aina lähtewät niistä, ennenkuin tullaan lähelle.

Lepinkäiset. Nämät linnut warustawat pesänsä piikeillä, ettei kukaan woisi ottaa niitä, ainakaan pistämättä itseään.

Koirat.

Koira haiistaa jo kaukaa, kun joku waara uhkaa, ja kääntyy siinä tapauksessa warowaisesti takaisin. Monia onnettomuuksia olisi wälletty, jos ihminen, esim. wuorille noustessa, olisi totellut seuraamansa koirain waroituksia eikä näistä huolimatta astunut onttoihin lumilawineihin, joitten alle owat tulleet eläwinä haudatuiksi.

---

*) Ginar Nas: „Ejæleliv og Intelligens hos Dyr“ sid. 299.

Hewoset.

Moni ihminen saa kiittää hewosensa warowaisuutta, kun hän on tullut hengissä kotiin waarallijilta matkoilta jääpeittoisten järvien yli. Ainoastaan yhden esimerkin tahdomme tässä kertoa. Erään herran piti rouwansa ja pienen tytärensä kanssa matkustaa awoimesa reessä suurenpuolisen järwen yli. Oli ilta, ja oli nousjut sakea sumu, niin että oli waikkea osata oikeata tietä, warjinkin kun monia teitä risteili lumesa. Äkkiä hewonen pysähtyi eikä tahtonut isäntänsä kehoituksesta huolimatta mennä eteenpäin. Henkiä, joka ajoi perässä toisessa reessä, huudettiin ottamaan selwää tämän syystä, ja silloin huomattiin, että pari kynärää hewosen edessä oli awointa wettä, ja ettei waaralta hukkoa woiu kulkea asfaltakaan eteenpäin. Hewonen pelasti siis warowaisuudellaan ei ainoastaan omaa, waan myösfin kolmen ihmisen hengen.

Sywin warowainen on esimerkiksi tamma, ettei waan millään tawalla wahingoittaisi pientä äskensyntynyttä warjaansa.

Kun hewonen näkee tiellä, jota se usein on ennen kulkenut, jonkun uuden esineen, niin se lähestyy sitä warowaisesti, ja jos sallitaan, niin

se tutkii tarkasti sitä, ennenkuin se uskaltaa sitä lähestyä. Jos sitä tästä estetään, niin se tavallisesti syöksyy kowaa wauhtia pelkäämänsä esineen ohitse, taikka kääntyy takaisin wälittääkseen sitä.

Näin tapahtui esim. muutamia wuosia takaperin, kun pari henkilöä matkusti Gudbrandinlaakson läpi Norjassa, että hevoset, jotka ennen olivat kulkeneet lewollisesti ja kernaasti, filmänräpäyksessä kääntyivät ympäri wauwuiheen ja matkustajineen. Heti kun ajaja oli kääntänyt hevoset ja ajopelit oikeaan suuntaan, niin hevoset tekivät taas saman liikkeen. Pari lähellä työskentelewää miestä tuli silloin pyhettäisissä awukki ja kävelivät yksi kummallakin puolella hevosia ja taluttivat niitä rauhoittawin sanoin heidän pelkäämän esineen, tien wiereessä olewan kiwen ohii, joka oli siihen wyörynyt lähellä olewalta wuorelta. Sitten hevoset menivät eteenpäin yhtä kernaasti kuin ennenkin.

Kissat.

Nämät eläimet ovat erittäin warowaisia. Mina kun kissa uskaltaa mennä ulos, niin se kulkee warowaijilla, hitailla askelilla ja katselee ympärilleen kaikille suunnille, peljästyen pienintäkin yllätystä.

Peurat.

Samoin kuin apinat ja norsut, kun ne elävät vapaudessa, peuratkin villissä tilassa yhtyvät joukoiksi, ja kuten edellämäinitut eläimet, niin peuratkin ryhtyvät määrättyihin warokeinoihin sekä matkoillaan että maata pannesaan, ettei mahdolliset heitä yllättäisi. Jälkimäisessä tapauksessa eli levolle mennessä yksi eli useampi niistä pitää wahtia, toisten rauhasja lewätesjä. Kun waara uhkaa, niin wartija nousee äkkiä ylös, kääntää päätänsä sille suunnalle, josta se luulee, näkee tahti haiston kautta aawistaa waaran tulewan (peuralla on nimittäin tarffa haisto) ja karkaa sitten pois koko joukon seuraamana.

Warowaisuus ja mielewyyhs owat hyweitä, joita nuorisolla harwoin on, koska ne owat kokenuksen hedelmiä, joita wuosien kuluesja waasta saawutetaan, mutta juuri sentähden on hyödyllistä esittää nuorille esimerkkejä, jotka kääntävät heitä tekemään selkoa teoistansa sekä warowaisuuden ja mielewyyhden kautta koettamaan wälttää erehdyksiä, joita muuten ehkä koko elämänsä ajan saaiwut katkerasti katua. Ei ole suinkaan tarwituksena tämän kautta nuorisosja herättää epäilykseen asti menewää warowaisuutta, joka

epäilee kaikkia ja aina pelkää tulewanja petetyksi, ei myöskään arkuutta, niin että nuoret vähimmäsikin waarasja arfaina wetäytyijivät takaijin. Me tahdomme ainoastaan waroittaa waromattomasta ja turhämpäiwäisestä waaroihin heittäytymisestä; joka usein tapahtuu sekä fyhyillisessä että siweellisissä suhteessa.

Kuudes luku.

Sowinnollisuus, jalomielisyys.

Norsut.

Helmiukuussa vuonna 1870 matkusteli eräs eurooppalainen waimoineen Ceylon'illa. Mies itse ratsasti pienellä hevosella, jotawastoin hänen waimonsa ja tämän jina maassa syntynyt palvelijatar matkusti waimuissa, jotka olivat peitettyt palmunlehdillä, ja kassi härkää oli niitä wetämässä. Tie, jota kuljettiin, oli ainoastaan kapea polku sywässä sammassa pitkin meren rantaa.

Tie kulki osaksi yli penikulman pituisen awoimen tasangon poikki, jota toisella puolella rajoitti suuri metsä ja toisella meri, mistä se oli

eroitettu ainoastaan matalan viitikon kautta, joitten seassa kasvoi muutamia suurempia puita. Toisinaan tien keskeyttivät meren lahdet, jotka hietasärkkäin kautta olivat muuttuneet erisuuruiseksi järviksi.

Kun rattaat syvässä sammassa kulkiwat kilpikonnan tavoin — hitaasti ja vakavasti —, niin herra mieluummin tahtoi koettaa metsästys-
onneaan kanerwikossa muutamain siinä maassa syntyneitten miesten kanssa, kuin seurata rattaita, varsinkin kun oli viileä aamuaika. Äkkiä hän näki suuren norsun jonkun matkan päässä tulewan esille wiidikosta rannalla sekä kulkewan hietasärkän yli, joka erotti kaksi järveä toisistaan. Ilman muuta hän tähtäsi ja laukasi eläintä kohden. Hän näki luodin sattuvan norsuun, kuuli kumea ääntä ja näki norsun nuolen nopeudella kääntyvän ympäri ja katoawan samaan näreistöön, josta se oli tullut, sekä sitten menevän järveen ja laskeuvan weteen pesemään haawaansa. Hetken perästä se nousi ylös ja näkymättä huomaawan matkustawaijia se katkeytyi pensastoon, ja nämät luullen näkewänsä sen wiimmeisen kerran jatkoivat lewollisesti ja huoletonna matkaansa eteenpäin, jonka ohessa herra ampui mitä sattui, kunnes hän wäsyi ja antoi

pysähtäen eräälle miehistään. Toista pienempää pysähtäen kanto 15 vuotias poika nimeltä Nagamany. Herra ratsasti nyt taas wainujen edellä, ja he olivat kulkeneet noin $\frac{1}{2}$ penikulmaa siitä paikasta, jossa he ensi kerran olivat nähneet norsun, kun herran äkkiä pysäytti hänen wäkenensä huuto ja kirkuminen, jotka hajaantuivat eri suunille; ja kun hän katsoi ympärilleen syystä tähän, niin hän huomasi tawattoman suuren norsun, joka kärkeä pystyssä tuli häntä vastaan wiidikosta. Norsu kulki nopeasti eteenpäin ja nosti jalkojansa korkealle tönnisevillä liikkeillä, ikäänkuin harjoittelakseen sitä, jota hän aikoi tehdä, kun saisi vihollisensa käsiinsä. Se oli nähtävästi jo hyvän aikaa sitten tullut tänne ja oli täällä pensastossa odottanut häntä ja ainoastaan häntä, joka näkyi siitä, että se antoi kiwäärillä warustetun miehen ja pysähtyneen pojan, jotka kulkivat matkueen etupäässä, hätyyttämättä kulkea piilopaikan ohi, jotawastoin se rajusti ryntäsi sen henkilön kimppuun, joka oli häntä ammuut. Täten se selwästi osoitti, pitävänsä häntä todellisena syypäänä saamaansa haawaan.

Hewosta, joka oli pelosta warsin uupunut, ei woiu saada menemään paikastaan huolimatta ratsastajan ponnistuksista ja yhtä turhat olivat

ratsumiehen huudot palvelijalleen, joka kantoi kiivääriä, että hän toisi sen hänelle, sillä tämä noudatti lausetta „pelastakoon itsensä ken taitaa“, ja oli yhdessä muun palvelijajoukon kanssa kadonnut wiidikkoon. Poikkeuksen tästä teki kumminkin Ragomány, edellä mainittu poika, joka oli ainoa seurueesta, kuin rohkeni syöstä esiin torjumaan uhkaavaa vaaraa, mutta hän tuli heitetyksi kumoon ja kaatuesja toinen käsiwarji oli mennyt sijoiltaan pois. Pieni haulipyssy, jota hän kantoi, tuli rikki musferretiksi.

Herra ei tiennyt nyt muuta neuwoa kuin heittäytyä hevosien selästä ja kätkeytyä sen taakse. Mutta se oli turhaa, sillä menemällä sen ympäri norju selvästi osoitti, että hän tahtoi musertaa ratsastajan eikä hevosta. Nyt ei ollut muuta keinoa, kuin lähteä kypälämäkeen, kuten on tapajanoa, pelastaakseen, jos mahdollista, henkeään. Tästä oli kumminkin hyvin vähän toivoa juurella ja puuttomalla tasangolla, ainakaan niin juuria puita ei ollut, että ne olisivat kestäneet norjun pudistuksia, edellyttäen että ahdistettu herra olisi ennättänyt kiiweta jinne. Kuitenkin hän juoksi voimainja mukaan ja koetti kääntymällä jinne tänne voittaa aikaa, mutta heti kun hän teki käännöksen, niin norjuakin kääntyi, ja

wiimmein herra luiskahti ja kumpastui. Nyt hän luuli loppunsa lähestyneen, ja hänen wiimmainen havaintonsa oli se, että norsu tuli hänen kohdalleen ja nosti suuret jalkansa musertaaikseen häntä. Samalla hän menetti tajuntansa.

Kun hän muutamien sekuntien kuluttua jälleen tuli tajuntaan, niin hän suureksi hämmästyksikseen oli kokonaan wahingoittumatta, ja kun hän katsoi ympärilleen nähdäkseen wainoojaansa, niin hän näki tämän warsin rauhallisesti tallustawan pois päin kentällä.

Herran waimo, joka oli ollut ainoastaan muutamain sadan jalan päässä ja sieltä nähnyt kohtauksen, kertoi sitten, vielä wapijewalla äänellä, että juuri samassa silmänräpäyksessä, kun hänen miehensä kaatui kumoon, norsu oli pysähtynyt juuri hänen kohdalleen, nostanut uhkaavasti toisen etujalkansa, seisunut sillä tavalla muutamia sekunteja, ja sitten häntä laisunkaan wahingoittamatta mennyt tiehensä.

Mitä tämä juuri eläin silloin itseksensä mietti, sitä ei kukaan tiedä, mutta siltä näytti, kuin norsu olisi katsonut rangaisneensa tarpeeksi wihollistansa, ja kun se nyt tuntien suuremman woi-
mansa sääli tätä heikkoa, pientä ihmis-olentoa, joka siinä makasi awutonna hänen jalkainsa edessä,

niin se jalomielisyydessään antoi hänelle lahjakki hänen henkensä.

Sielunsa pohjasta kiittäen Jumalaa ihmeellisestä pelastuksestaan ja tämä matkustawainen herra lupasi itseksensä, ettei enää milloinkaan ammu norsuja. *)

Koirat.

1:n) Donaghadeessa, Islannin itärannalla, kaksi koiraa, toinen newfoundlandilainen ja toinen lahtarinkoira, jotka muuten oliivat ystäväydessä keskenään, taisteli kowasti luupalasta. Taistellessa molemmat sankarit putojivat korkealta sillalta syvään jokeen. Newfoundlandilainen, joka, kuten kaikki sen rotuiset koirat, oli hyvä uimaan, ui heti rannalle ja oli juuri pois menossa, pudistettuaan veden itsestään, kun se näki vastustajansa, lahtarinkoiran, joka ei ollut yhtä hyvä uimaan, olevan huffumaisillaan. Newfoundlandilaisen waltasi silloin jalo tunne, se heittäytyi heti takaisin weteen, tarttui hampailaan lahtarinkoiran kaulahihnaan ja wei sen onnellisesti maihin. Tämän jälkeen seurasi todella liikuttawa kiitollisuuskohtaus. Koirat eiwät sen jälkeen milloinkaan enään tapelleet, ja ne

*) „Djurwännen“ 1889, siv. 30.

oliwat melkein aina yhdessä. Onnettomuudeksi newfoundlandilainen sittemmin mufertui raskasfuormaisen waununpyörän alle, ja toinen koira oli tästä pitkän aikaa warjin epätoivoissaan. *)

2:n) Eräällä herralla Tukholmassa oli kymmenkunta vuotta sitten naaraskoira nimeltä Toppi, mutta kun hän eräänä kesänä aikoi lähteä ulkomaille, niin hän jätti koiransa hoidettavaksi erääseen kalastajaperheeseen Wärmdönissä, joka ei ole kaukana Tukholmasta. Siinä perheessä oli entiseltä kissa, joka nähtävästi piti wieraan tuloa omain oikeuksiansa rajoittamisena. Kissa oli siis ensi hetkestä asti wihollismielinen koiralle. Wihollisuus wieläpä kasvoi sittemmin, niin että Toppilla alituisesti oli kissan kynsistä merkkejä. Kun kalastajan waimo pelkäsi, että Toppi menettäisi silmänsä kissan kautta, ja hän odotti hywää maksua koiran elatuksesta, jos se nimittäin pysyisi wahingoittumattomana, niin waimo päätti hufuttaa kissan pistämällä sen pussiin ja riensi sitten kissaraukka mukanaan tuwan lähellä olewan järwen rantaan. Hän salpasi Toppin siksi aikaa kamariin, sillä koira näytti lewottomalta ja ulvoi kauheasti katsellessaan

*) Maremilian Perty: „Über das Seelenleben der Thiere“, Sp. 1876.

waimon puuhaa. Heti yksin jäätyään Toppi hyppäsi affunan edessä olevalle pöydälle ja näki kuinka emäntä paiskasi sidotun pussin järween. Yht' äkkiä Toppi hyppäsi ulos affunan ruudusta, joka särkyi kappaleiksi, ja muutamalla hyppäyksellä se saapui rantaan, lähti uimaan ja sukelsi weteen. Muutamain minuuttien kuluttua näkyi Toppi taas kantaen pussia ja laski sen riemuiten rannalle.

Josko waimo oli huonosti sitonut pussin taikka Toppin hyvät hampaat sen aukasivat, jääköön se sanomatta, mutta niin kumminkin käwi, että kissa ensin pisti ulos päänsä ja toisen etujalkansa wankeudesta ja sitten koko ruumiinsa sekä rienä sitten lähimpään metsään, johon Toppi kiiruusti sitä seurasi. Mitä täällä tapahtui molempain eläinten välillä, sitä ei kukaan tiedä, mutta se on warma, että koira ja kissa sittemmin koko kesän elivät yhdessä hywinä ystäwinä, kunnes Toppin isäntä tuli kotiin ja eroitti ne toijistaan. *)

3:s) Eräässä Saksanmaan kaupungissa lähellä Königsbergiä oli eräässä perheessä kissa ja koira, jälkimäinen oli mäyräkoiran sukua. Nämät

---

*) „Djurwännen“ 1885, siv. 15.

molemmat eläimet eivät voineet sopia keskenään, waan elivät usein riidasja toistensa kanssa. Koiralla oli makuupaikkanaan työkissä olewa kori, jotawastoin kissa, jittenkuin walkea oli sammu-
tettu, tawallisesti kiipeji erääseen kuuwaus-uuniksi laadittuun paikkaan, joka oli warsinaisen uunin tasalla, ja jonka woi luufulla sulkea.

Eräänä päiwänä oli kissa iltapäiwällä tawallisuuden mukaan mennyt tähän lempipaikkaansa, jolloin eräs myöhästynyt päiwälliswieras saapui. Sytytettiin jälleen walkea uuniin ja kuuwausuunin luukku pantiin kiinni kissaa laisinaan muistamatta.

Koko perhe ja myöskin palvelijat olivat yläferrassa, kun työkistä äkkiä kuultiin rajua haukkumista ja ulwontaa, joka tuli yhä kowaäänisemmäksi ja walittawammaksi. Emäntä riensi alas työkkiin ottamaan selwää tämän syystä ja huomasi nyt, kuinka koira, lakkaamatta tuskallisesti walittaen, juoksi edestakaisin kuuwaus-uunin edessä. Hän awasi luukun ja uunista ryömi unhotettu kissaparka jurkeassa tilassa. Turkki oli kärwentynyt ja kypälät pahasti poltetut. Koira otti silloin heti kissan niskanahasta kiinni, kantoi sen hänen koriinsa ja nuoleskeli useita tunteja entisen wihollisensa kypäliä.

Sillävälin oli lähetetty noutamaan eläinlääkärinä, mutta kun tämä saapui ja näki koiran toimittavan laupeuden työtään, niin hänen mielestään ei parempaa lääkäriä voitua kiskalle saada, kuin tämä väsymättömästi nuolewa koira. Palohaawat olivat kumminkin niin pahoja, että eläinlääkäri epäili kiskun parantumista. Koira ei kumminkaan väsynyt, eikä syönyt ruokaansa, ennenkuin kiska oli syönyt ihan tarpeekseen. Wiimeksi mainittu tuli kumminkin terveeksi, ja jätettiin nuo entiset vihamiehet elivät parhaassa jowussa keskenään. *)

4:8) Gräs henkilö Sterk'issä (Meurthe et Moselle) aikoi hukuttaa koiran ja wei sen siitä syystä mukanaan weneessä, jtoi jitten koiran kaulaan nuoran, jonka toiseen päähän hän oli solminnut ison kiwen ja heitti koiran jokeen. Eläin katoji aluksi sywyhteeseen, johon sitä weti kiwen paino, mutta nuora katkesi ja koira tuli taas weden päälle sekä yritti päästä weneeseen; kolme kertaa ijäntä ajoi sen pois toisella aivolla. Mutta kun ei tämä onnistunut, niin tämä julma mies koetti lyömällä koiraa päähän saada sen hengiltä, mutta menetti tasapainonsa ja kaa-

*) Sanom. „Wärt Land.“ 1892.

tui weteen. Nyt saatiin nähdä omituinen näky, huolimatta räikkäyksestä, jota koira sai kokea julman isäntänsä puolelta, se oli kyllin jalomielinen rientämään tätä heti auttamaan ja onnistui, waikka olivin wäsynyt taistelusta oman henkensä puolesta ja alituisesta waarasta joutua wirran waltaan, saamaan hänet maihin. Koira pelasti tietysti tämän kautta oman henkensäkin. *)

5:8) Gräässä kauniissa seudussa pohjois-Englannissa, jossa on laaja näköala pyöreäin kumpujen, hymyilewäin laaksojen ja sinne tänne luifertawan pienen joen yli, on wanha komea herraskartano, hawu- ja lehtimetjän keskellä, rakennettu göötiläiseen rakennustapaan, waikka osaksi nykyisen omistajansa kreivi Wilhelm von Ben uudistamassa kunnossa, joka täällä kahden pienen poikansa kanssa elää hiljaista ja yksinkertaista elämää, erillään suuresta maailmasta mutta erittäin rakkain, nuorena kuolleen, puolisonsa haudan lähellä. Sinnaa ympäröi suuri puisto ja puutarha ja puistossa syvä kalalammikko. Kreivin ja hänen pienten poikainsa suurin suosikki on Neero, komea, walkein, englantilainen werikoira, pikemmin pieni kuin suuri, mutta erittäin wäfewä ja sillä on syvä älykäs katse.

*) „Djurwännen“ 1878, siv. 48.

Se ei rakasta ketään niin paljon kuin herrojaan eikä se välitä muitten seurasta. Se pitää heistä waaria ollakseen saapuvilla, jos tarvitsiivat hänen apuaan, ja se suojelee heidän omaisuuttaan warfailta. Weitikat ja pahankuriset pojat pelkäävät sitä, sillä Neero on purrut useata sellaista, joka on ollut liian läheisessä yhteydessä isännän omaisuuden kanssa.

Puutarhurin pojan Hannun kanssa se usein on ollut riidassa. Monesti Neero on hämäässä ylllyttänyt hänet, juuri kun hän parasta wauhtia on täyttänyt taskujaan warastetuilla hedelmillä.

Yhtenä päivänä oli linnassa suuri juhla nuorilla freiweillä ja heidän pienillä ystäwillään. Nuoret huwittelivat puutarhassa leikkimällä, ja linnassa oltiin täydessä puuhassa illallista laitettaisja. Neero oli myöskin mukana ja seurasi hartaasti etenkin kofkia, joka silloin tällöin antoi sille jonkun makupalan ja taputti sitä ystäwällisesti.

Hannu, joka oli kuullut juhlasta puhuttawan, päätti läsnäolollaan kunnioittaa sitä — loitommissa — kaapatakseen itselleen joitakuita makupaloja, jos hyvä tilaisuus sattuisi. Hän odotti, kunnes alkoi hämärtää, ja onnistui silloin kenenkään näkemättä pujahtaa tarjoiluhuoneeseen.

Siinä oli suuri kori täynnä teeleipiä ja leivoksia. Päättöstä seurasi toimeenpano, mutta hän ei ollut ottanut huomionsa Neeron tarffaa kuu-
loa. Samassa tuokiossa nimittäin koira oli saapuvilla ja tarttui haukkuen ja muristen pienen warkaan takin hiaan, josta se piti wahvasti kiinni, huolimatta pojan ankarista ponnistuksista päästä irti. Melun tähden sinne saapunut palvelija tapasi Hannun suun ja kädet täynnä warastettuja makeisia, ja turhaan tempoen ja wetäen wapautuakseen Neeron terävistä hampaista, jotka yhä pitivät hänestä kiinni.

„Sinä senkin lurjus“, palvelija sanoi, „minua ei laisinkaan ihmetytä, waikka saan joutua kiinni uudesta kujeesta.“

Hän tarttui Hannun käsiwarteeseen ja käski puutarhurirengin wiemään hänet kotiin isän luo, joka jo usein oli saanut paljon murhetta kunnottoman poikansa huonosta käytöksestä. Neeroa taas sen hyväiltiin ja palkittiin, jota se hyvin ansaitsikin. Se otti kaiken kiitoksen ujusti vastaan eikä laisinkaan aawistanut, eläinparha, kuinka ilkeitä tuumia hänen hengestään tuo parantamaton poika kostonhimoisena itsejseen ajatteli.

Muutamia päiviä kului. Neero oli nuorten herrainsa kanssa ollut pitkällä käwelymatkalla

ja oli aiwan wäsyneenä laskeunut lepäämään wiileään ruohostoon kalalammin ääressä. Molemmat pienet freivit riisuiwat waatteitaan huoneesjansa. Äkkiä pujahyi Hannu, joka waan odotti sopiwaa tilaisuutta kostaaksensa, esille pensastosta ja lähestyi hiljaa siikkesti nukkuvaa koiraa. Suurimmalla warowaisuudella hän pani wetosolmulla warustetun nuoran koiran kaulaan ja sen toiseen päähän hän jtoi lujasti raskaan kiwen, jonka tehtyään hän äkkiä tempaui eläinparan weteen. Neero, joka näin wäkiwaltaisella ja wastenmielisellä tawalla tuli herätetyksi sywästä unestaan, päästi äänekkään haukunnan ja katosi wedenpinnan alle. Se taisteli epätoiwon woimilla, pääsi wielä kerran weden pinnalle, kiljui sydäntä järkewällä tawalla saadakseen apua ja waipui uudesta. Molemmat pojat, jotka tunsiwat leikkikumppaninsa hätääntyneen kiljunnan, riensiwät affunan ääreen, eiwätkä woineet hymärtää, kuinka koira, joka oli tunnettu niin hyväksi uimaan, saattoi olla hukkumaisillaan. He riensiwät kumminfin kiireesti rappuja alas ja juoksiwat awuksi. Matka oli kumminfin sangen pitkä.

Sillä wälin oli Neeron kumminfin kauheilla ponnistuksilla onnistunut pääsemään irti kiwestä, joka weti häntä pohjaan, ja tulla rantaan. Hannu,

joka närkästyneenä katseli, kuinka uhri näytti pääsevän hänen käsiistään, otti paksun seipään ja alkoi sillä huttia wäsynyttä koiraa. „Kas tuota kurjaa raffaria!“ huusi toinen nuorista pojista, jotka lähestyivät paikalle, „hän aikoo tappaa Neeron!“ Mutta äkkiä kohtaous muuttui. Koiran molskimisesta, kun se taisteli henkensä puolesta, ja rawistamisesta, kun se oli päässyt rannalle, wiertävä ranta oli tullut liukkaaksi ja nilweäksi. Tästä oli seurauksena, että Hannu, joka seisoi wietoksella, luisti, pudotti sauwansa, menetti tasapainon ja syöksyi weteen, juuri samaan paikkaan, jossa Neero minuuttia ennen oli taistellut henkensä puolesta. Ja mitä luulette Neeron nyt tehneen? Wähääkään ajattelematta se heittäytyi weteen, tarttui Hannun waatteisiin, wei hänen maihin ja pelasti hänen täten hukkumasta — rangaistuksesta, jonka hän edellisen käytöksensä tähden olisi hywin ansainnut.

Molemmat pojat tulivat sinne juuri parhaaseen aikaan nähdäkseen Neeron täyttävän tätä rohkeaa ja jaloa tekoa. He ottivat koiran syliinsä, waiikka se oli märkä, ja hywäilivät sitä ylenmäärin.

Hannu, joka nyt oli jotenkin wironnut was-tentahtoisen kylpynsä jälkeen, alkoi pelätä, että

molemmat nuoret herrat rankaisiivat häntä hänen pahan tekonsa tähden, jonka tähden hän rupesi rukoilemaan ja pyytämään anteeksi tekoa, jota hän nyt niin katkerasti katui. Tästä tyytyväisinä ja ajatellen, että Neeron ylevä teko koki enemmän hänen omaantuntoonsa kuin mikään muu rangaistus, he eivät muuta kuin lähettivät Hannun hänen isänsä luo. Wawisten ja häpeän waltaamana hän nyt seisoi tämän edessä, joka selitti, ettei hän enään tahtonut pitää sellaista poikaa kotonaan, waan sanoi lähettävänsä hänen johonkin talonpojan taloon, että hän siellä saisi hyödyllistä, waikka raskastakin työtä.

Tämän Neeron wiimmeisen jalan teon tähden siitä vielä enemmän pidettiin, ja sitä muistutettiin aina hyväksi esimerkiksi kaikille riitaisille ja pahaille lapsille, jotka tahtoivat kostaa pahaa pahalla. „Neero on sinua paljon parempi“, oli lause, jota sitten usein kerrottiin. *)

Sewofet.

Erittäin suurta sowingollisuutta nämät eläimet osoittawat räykkääjiänsä kohtaan. Sewofilla-

---

*) Djurwännen“ 1889, siv. 4.

han on yleensä kylläki voimaa ja ne olisivat usein tilaisuudessaakin kostamaan, mutta harvoin nähdään sellaisia esimerkkejä.

Kissat.

Eräs henkilö kirjoittaa nimimerkillä J. M. K. aikakauskirjassa Djurwännen vuodelta 1887, sivulla 56, kertomuksen kadotetusta lempikissasta, jonka kertomuksen me tässä esittelemme vähän lyhennetyssä muodossa.

Kissan nimi oli Kurre, se oli hyvin kaunis, väriltään valkoinen ilman täpliä ja tuheahäntä, jota se aina kantoi vaakasuorassa asennossa, sekä kauniit lempeät silmät. Kaikki pitivät siitä, sillä se oli rakastettava ja ystävällinen eläin, eikä se syntymästä kuolemaansa saakka osoittanut mitään pahaa mielenlaatua. Se oli suuri ja väkewä, ja siitä huolimatta se antoi pienten nisäkästeni kantaa itseään mitä epäluottavimmissa asennoissa. Se kärsi myöskin kaikkia temppuja, joita sen ystävät sille tekivät; niin täydellinen sen luottamus oli meihin.

Kurren oma äiti ikäänkuin kadetti sitä ja kohteli sitä sangen tylysti. Mutta Kurre ei milloinkaan kostonut sitä. Se katseli silloin tätä kysyvästi ja nöyrästi, näytti sanovan: „Mitä

pahaa minä olen sinulle tehnyt, et kai täällä mitään tarfoita“, ja meni sitten sen luo ja nuoleskeli sitä. Tämä vastasi tavallisesti siihen lyömällä toisella etujalallaan, mutta silloin Kurre taas sen katseli hywin leppyisesti sitä, niinkuin olisi miettinyt selitystä hänen tekoonsa. Jos äiti lahjoitti sille pienen weljen tahti sisaren, niin se kohdelti aina tätä hentoa olentoa warsin hywästi, ja oli lysti nähdä Kurren leikkiwän pienen kissanpojan kanssa.

Onnettomuudeksi Kurre kuoli aikaisin, se oli luultawasti syönyt jotakin myrkyllistä. Minä 10 kuukautena, kuin sen lyhyttä elämää kesti, Kurre oli woittanut kaikkien suosion, jotka sen tunsiwat, eikä minun nuorinta sisartani, joka on wiiden ja puolen vuoden wanha, tahdottu woida lohduuttaa leikkikumppanin menettämisen jälkeen, sillä hän piti tätä niin suuressa arwossa.

Kun me nyt näistä edellä olewista kertomuksista näemme esimerkkejä siitä, että eläimet woivat olla sowingollisia ja jalomielisiä niitä kohtaan, jotka tekewät niille pahaa, niin pitäisihän ihmisen tästä saada kehoitusta ei olemaan näitä huonompi! Walitettawasti näemme usein kumminkin epäowingollisia ihmisiä, jotka heti owat walmiita kostamaan pahaa pahalla nou-

dattamatta kirstinopin käskyä palkita pahaa hywällä. Tämän surullisen asian syy lienee se, ettei lapsia aikaisinmasta nuoruudesta saaika totuteta sownollisuuteen. Päinwastoin nähdään usein, kuinka jo pieniä lapsia, kun he ovat loukanneet itseänsä johonkin esineeseen, vanhemmat ihmiset lohduuttawat sillä, että kehoittawat heitä lyömään sitä syytöntä esinettä, johon he ovat loukanneet itsensä. Päinwastoin pitäisi lapsia luonnollisesti neuwottaman olemaan warowaisempia sellaisissa tilaisuuksissa, ja sillä tavalla voitaisi wälttää monia onnettomuuksia.

Wielä lisäksi, mikä on tavallisempaa kuin se, että ensimmäinen leikkikalu, joka annetaan wäihänkin warttuneen lapsen käteen, on keppi tahi ruoska. Lapsi alkaa leikillä tappaä esineitä, se oppii pian saamaan siitä iloa, ja sitten tulee eläwien olentojen wuoro, etenkin pienempäin eläinten, kun he eiwät wielä uskalla käydä suurempien kimppeen, koska he näitä kunnioittawat johonkin määrin samoin kuin ihmisiä. Mutta taipumusta julmuuteen on kumminkin jo laskettu lapsen luonteen perustukseksi, eiwätkä tämän seuraukset jää näkymättä heidän suhteessaan lähimmäisiin. Suurimmat pahantekijät ovat tavallisesti nuoremalla ijällään alkaneet räähkäämällä

eläimiä; ja sellaisia on löytnyt, jotka wankeudessa owat lausuneet, „jos wanhempi oliwat minua rangaisheet, kun minä lapsena rääkkäsin eläimiä, niin en minä nyt istuisi wankeina“. Sellainen laiminlyöminen lasten kasvatuksessa tuottaa siis sangan suurta edeswastuuta.

Sisällys.

Ensimmäinen luku: Johdanto	Siv. 9
--------------------------------------	--------

Ominaisuus-sanojen luettelo:

Toinen luku: Ahkeruus, työnteko	11
Kolmas luku: Laupeus	17
Neljäs luku: Myöntätunntoisuus, sääliwäisyyt, amuliaisuus	27
Viides luku: Mielewitys, warowaisuus	50
Kuudes luku: Sowimmollisuus, jalomielisyys	60

Eri eläinlajien luettelo:

	Siv.		Siv.
Aasit	23	Madot	16
Apinat	50	Majawat	13
Hanhut	30	Mehiläiset	12, 51
Hewokset 16, 21, 41, 57, 75		Muurahaiset	16
Härjät	16	Norsut . 17, 27, 52, 60	
Jalopeurat	22	Peurat	59
Karhut	27	Pääskiset	31
Karja yleensä	51	Rotat	47
Kissat . 21, 41, 58, 76		Sorsat	33
Koirat 15, 18, 33, 56, 65		Strutsit	31
Lehmät	46	Tilhit	56
Leivot	56	Warekset	55
Lepintäiset	56	Warpuset	31
Linnut . . 14, 30, 55		Wihriäwarpuset	55

G. F. Stockmannilla

on alituinen, suuri ja hyvinlajiteltu

Varasto

kaikellaisia sekä kotimaisia että ulkomaisia

Rautatavaroita ja Metalleja

niinkuin: Talouksesineitä, Rakennustakeita, Hienoja takeita, Mustia takeita, Valintavaroita, Kankirautaa ja Levyjä y. m.

Puuvilla- ja Pellavatavaroita

niinkuin: Palttinoita, Huivikankaita, Nenäliinoja, Huopia, Lankoja, Ompelulankaa, Lip-pukangasta, Säkkikangasta, Purjekangasta, Vaksivaatetta, Lattia- ja Ovimattoja y. m.

Lasi- ja Porsliiniesineitä

niinkuin: Viiniserviisejä, Vaaseja, Pöytäserviisejä, Kahvikuppeja ja serviisejä, Pesuserviisejä, Pulloja, Hillotölkkiä, Ikkunalasia y. m.

Kaikkia huokeimpiin hintoihin

G. F. Stockmannilla

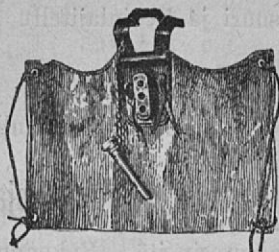
Helsingissä.

Ruotsin yleisen eläinsuojeluyhdistyksen
teurastuskoneita

insinööri K. G. Gustafssonin mallin mukaisia.

N:o 2.

N:o 1.

Hinta:

N:o 1.

Lyöntinaamari
isommille eläimille Smk. 10

N:o 2.

Lyöntiase
pienempiä kotieläimiä varten
6: 50

Adolf Petersson'in Kalustokauppa.

Helsinki, Mikonkatu 5.

Wilcken & C:o

Helsingissä

suorittavat **asfaltti-** ja **sementtitöitä**
kaupungeissa ja maaseuduilla. Myyvät
kaikkia liikelajiin kuuluvia aineksia.

Ainoastaan ensiluokkaista työtä.

Ainoastaan paraita aineksia.

J. E. Sjöström

Maarianhaminassa,

Ahvenanmaalla.

Kirja-, Paperi-, Korutavara- ja Tapeettikauppa.

Höyrylaivain
„Stellan“ ja „Ålandin“ asioimisto.

Ahvenanmaan Tapeettitehdas Osake-
yhtiö vuodelta 1894.

Tapeetteja,

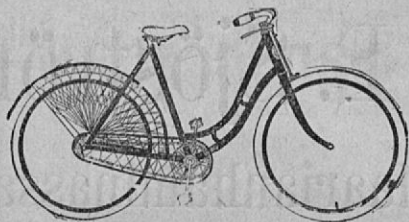
Reunuksia,

Rullakartiineja.

Kauniita kuoseja!

Huokeimmat hinnat!

Sähköosote: *Sjöström*, Maarianhamina.

Maailman! paraimpien

—❖ Polkupyöräin ❖—

Pääasioimisto Suomessa,

nimittäin amerikkalaisten

„Columbia” & „Dayton”,

saksalaisten „Dürkopp”

ja

englantilaisten „Swift”,

on

G. F. Stockmann'in

Polkupyörävarastolla.

Huom.! Suomen suurin ja parhaimmin lajiteltu varasto Polkupyöränosia ja tarpeita huokeimpiin hintoihin paljottain ja vähittäin.

Wm Sandberg^{in jälk.}

(Omistaja R. Winter)

Tampereella

Rauta- ja Värikauppa.

Maanviljelys- ja Meijerikaluja.

Meijeritarpeita.

Heinänsiemeniä ja Lannoitus-
aineita.

Maalarinvärejä.

Öljyjä, Vernissoja ja Harjan-
tekijätöitä.

Aniliinivärejä.

Bresiljaa, Kemiallisia aineita
ja Happoja.

Koneöljyjä.

Konepakkauksia, Konehihnoja
ja Letkuja.

Puuvillaveistiä, Merkeiä ja
Merkekipyöriä.

Rautaputkia ja Putkenosia.

Kattila- ja Konevarustimia.

Tulenkestäviä tiiliä ja Savea.

Tahkoja ja Sementtiä.

Varppia ja köysiä, hampusta
ja juuresta sekä manillasta.

Tilkkeitä.

Metsästys- ja Kalastustar-
peita.

Taloukskaluja.

Ikkunalasia, Tapettia y. m.

**Tampereen Kattohuopateh-
taan Osakeyhtiön** hyvin tunnettuja teok-
sia: Kattohuopaa, Pinkopaperia, Käärepaperia y. m.

Osakeyhtiö Kangasten (Lohi-
kosken paperitehtaan) **Voikäärepaperin**
(n. s. Pergamenttipaperin) ainoa myyjä.

Parasta Paloöljyä.

(Petroleumi.)

Aina varastossa kaikenlaisia

Rakennustarpeita

kuten esim.:

Muuraustiiliä,
Sementtiä,
Kalkkia,
Kipsiä,
Portaita,
Asfalttihuopaa
Pingoituspah-
via ja Paperia
Lattialaattoja,
Maalausvärejä
ja Öljyjä,
Asfalttilakkaa
ja Tervaa,
Kivihilitervaa
Tappuroita,
Puuvilloja,
Rakennus-
koristeita
Sementistä,
Kipsistä,
Marmorista,
Hieta- ja
Kalkki-
kivestä.

Ratakiskoja, Ak-
kuna- ja Oviraui-
toja, Kanki-, Van-
ne- ja Valurautaa
Kupari- Messiu-
ki- ja Sinkki-
peltiä, Rakennus-
valuta-
varaa, Rakennus-
tarpeita, Kat-
tamis-
peltiä.

Julius Zallberg, Helsinki

Työaseita
Puusepille,
Kirvosmie-
hille, Muura-
reille, Maa- ja
Kivityö-
miehille.

Raitiotietarpeita;
Ratakiskoja,
Vaunuja, Pyöriä
akselimeen,
Vekseleitä,
Kääntöpöytä
y. m.

Sähköosoitte:
Tullbergs,
Helsinki.

Nauvoja,
Rautapiit-
toja, Ruu-
via, Kolon-
neja, Kierto-
portaita, Ka-
miineja, Keit-
töuuneja, Kaa-
kelia, Peltiuu-
nia, Akkunala-
sia, Peililasia.
Tehtaan savu-
torvia, Ruuti- ja
Dynamiittiliik-
ke Helsingissä;
haaraosastoja
museuduilla.
Edustaa Suo-
messä; Billes-
holm-Bjufs
Osakeyhtiön
Tulenkestäviä
Tiiliä ja Savea.
Skromberga'n
Kivihili- ja Sa-
viteollisuus-
Osakeyhtiön
Kiilloitettuja
Saviputkia.
P. Strauss & H.
Ruffin Cott-
bussa; Lank-
tiiliä. Scagliol-
tehtaan teoksia.

Telefooni:

N:o 118 ja
846.